

98.242

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

98242

VÁGHIDI FERENC

NOSTRADAMUS

ÉLETE ÉS JÖVENDŐLÉSEI A XX. SZÁZADRA

CSERÉPFALVI

OSZK

Centralna Szkoła Książki

VÁGHIDI FERENC

NOSTRADAMUS

ÉLETE ÉS JÖVENDŐLÉSEI A XX. SZÁZADRA

OSZK

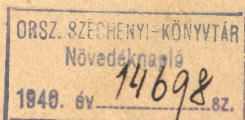
Országos Széchényi Könyvtár

CSERÉPFALVI

Copyright by Cserépfalvi 1940

98242

Készült a könyvnyomtatás 500. esztendejében.

Pápai Ernő műintézete, Budapest

NOSTRADAMUS ÉLETE.

Renét, a független Provence utolsó uralkodóját méltán illeti a történelem a „jó” jelzővel. Ez a király szerezte az irodalmat, tisztelte a művészeket s izig-vérig át volt itatva a humanizmus szellemétől. Talán éppen ezért vesztette el Nápolyt, amely évszázadokon át Provence-hoz tartozott.

Ennek a boldog országnak egét ritkán borítják Észak-Franciaország vigasztalanul komor, sötétszürke felhői, ege mélykék, levegője enyhe, az erős naptól földje és növényzete árnyaltabb és választékosabb színben tobzódik, mint a világ más pontján, a római kultúra építészeti emlékeit a népvándorlás barbár törzseinek sem sikerült teljesen lerombolniok s a római kultúra öröklött hagyományai benne szunnyadtak a lelkekben. Szellemben a legtisztább mediterrán nép a provencei, ahol a fiúkat még ma is római császárok és hadvezérek után keresztelik.

Ma turisták, kíváncsi utasok és archeológusok földje Provence. Csak túrni kell egy város határánál, nem is nagyon mélyen, nem is nagyon sokáig és a római kultúrát hirdető régi kövek és szobrok kerülnek napvilágra.

Saint-Remy városát kevesen ismerik. Alig akad utas, aki látta volna diadalívét és megcsodálta volna az első

századból származó, tíz korinthusi oszlopon nyugvó kupolájú mauzoleumát. Saint-Remy ugyan Avignon és Arles között fekszik, de néhány kilométernyire félreesik Franciaország három legnagyobb városát összekapcsoló fővonalától és még mindig nincsen vasúti állomása. Ma hatezer lakosa van és régészek szerint a második és harmadik század földrajzkönyveiben említett Glanummal azonos. E városkának országos hírnű csillagásza és orvosa volt a tizenötödik században Jean de Saint-Remy.

Zsidó volt. Provence régi időtől fogva befogadta a zsidókat. Nem terelte őket gettókba, a sátrukat hamarosan felcserélhették kőházakkal és szabadon gyakorolhatták vallásukat. René király kereskedői jogot biztosított nekik, lehettek azonkívül orvosok, közjegyzők, sőt még a vámhivatalok vezetői is. Nem csodálható, hogy a hálás Jean de Saint-Remy lányát királya után, Renée-nek nevezte el.

Renée, Jacques de Nostre-Dame közjegyzőjének lett a felesége. Jacques, Pierre de Nostre-Dame-nak, René király zsidó vallású orvosának volt fia. Még ma is szokás, hogy a legrégebbi, hagyománytisztelő francia családok egyik fiúkból közjegyzőt nevelnek. Ebből is látható, hogy Nostre-Dame-ék milyen hitelesen asszimiláltak már a tizenötödik században.

René király halála után Provence Franciaországra szállt. A jó uralkodó elhúnyta gyászba borította az országot. Különösen a zsidók féltek az elkövetkezendő változásoktól s rossz előérzetük hamarosan beteljesedett. XII. Lajos 1501. évének szeptember 26-ik napján rendeletet bocsájtott ki, hogy a zsidók vagy keresztelkedjenek meg, vagy pedig hagyják el az országot.

A szegény zsidók, akiknek hitükön kívül a világon más vagyonuk nem volt, útra keltek kelet felé, ahonnan jöttek. A gazdagokat az érdek annyi szála kötötte Provence-hoz, hogy megtagadták Jehovát Krisztusért. A két tudós orvos, Saint-Remy és Nostre-Dame, nemcsak gazdag volt, hanem egyúttal felvilágosodott, természettudományos módon gondolkodó renaissance ember is. Valószínű, hogy a szentírás őket elsősorban mint örökérvényű bölcséleti igazságok tárháza érdekelte, a hitet mint filozófiát fogták fel s aránylag könnyen tehették meg, az oly sok ember számára áthidalhatatlan utat az ó-testámentumtól az új-testámentum felé. A király türelmesen háromhónapos gondolkodási időt tűzött ki a zsidóknak, a két orvos úgy döntött, hogy megalkuszik és marad.

Michel de Nostre-Dame, aki Jacques és Renée házasságából 1503 december 14-én született, már azonnal megkereszteltetett.

A két orvos tudta, hogy a földi örökkévalóság csak az elhintett gondolatokban folytatódik; a tanítványokban és az utódokban. A nagyapává lett két öreg orvos abban versenyzett, hogy melyikük tudja unokájának tökéletesebben feltárni a csillagos ég titkait és megmagyarázni a világ legrejtélyesebb és legtökéletesebb gépezetének működését: az emberét.

Közben XII. Lajos háborúskodott Olaszországgal és hadjárata nagy összegeket emésztett fel. Újabb hiteleket kellett igénybe vennie és az állampénztár már kiürült. A királynak eszébe jutottak a provence-i zsidók, akik erszényére mindig lehetett számítani, ameddig az országban voltak. Egy olyan módszert alkalmazott, amelynek példájára a történelemben azóta is gyakran bukkanha-

tunk: rendkívüli adóval súlytotta a kikeresztelkedett zsidókat. Jacques de Nostre-Dame ehhez igen nagy összeggel járult hozzá, amint Saint-Remy városában fennmaradt feljegyzések bizonyítják. Fia ebben az időben került az avignoni iskolába, már beletemetkezett a földi tudományokba és nem érdekelték az ilyen otthoni gondok.

Már majdnem másfél évszázada mult annak, hogy az utolsó avignoni pápa is visszatérhetett Rómába, a pápaváros fénye csillogott még mindig a Rhône könyökében fekvő városban. Többet miséztek, mint Franciaország más részén és ezek az egyházi szertartások díszesebbek voltak. Michel de Nostre-Dame-ot, vagy amint magát ekkor már latinosan nevezte, Nostradamust rideg természettudományos nevelése ellenére is megkapta a katolocizmus lenyűgöző, képzeletre ható pompája: ha Avignon már nem is maradt a pápa székhelye, itt lakott Franciaországba küldött legátusa. Messze földről jött bíborosok tisztelegtek nála, akiknek kísérete selyembe öltözött, aranyozott pajzsú lovasokból állott. A menetek zenészővel, nappal vonultak végig a városon. A kolostorok ajtajában kékbe, vörösbe, szürkébe, lilába és hófehérbe öltözött zarándokok és bűnbánók csapatai tűntek el, hogy éjjeli szállást kérjenek. Az Egyház mindent elkövetett, hogy fokozza a képzeletekre ható pompát és a színeknek ez a tobzódása Provence fényes napsugaraiban felfokozódott és új, ismeretlen verettel gazdagodott.

Nem valószínű, hogy a két, férfikorában kitért orvosnagyapa őszintén hívő kereszténnyé válhatott volna. Nostradamus katolicizmusa Avignonban erősödött meg. Éppen mert zsidószármazású volt, mert az apjára kive-

tett újabb adó miatt is fokozottabban érezhette neofitaságát, a katolicizmusba menekült. Később, amikor a reformáció éppen elsősorban a kritikus szemléletű tudósokat ingatta meg és ragadta magával új hitek felé, ő akkor is szilárdan kitartott a pápa mellett.

A pápai hagyományok Avignont liberális várossá tették. Befogadta a politikai menekülteket, gyanus üzletemberek zavartalanul folytathatták üzelveiket, Marseille-ből Párisba vándorló kereskedők terjesztették keletről hozott új cikkeiket, a templomok szomszédságában, a görbe sikátorok között világi élvezetek árusítói vertek tanyát.

Egykori források szerint Nostradamus nem törődött a kísértésekkel és beletemetkezett tanulmányaiba. A középiskola tananyaga nyelvtan, retorika és filozófia volt. Nagyszerű emlékezőtehetségével és logikusan felépített vitáival elképesztette tanárait. Diáktársainak nagyapái tanításait adta tovább. „Megtanította őket arra, hogy a felhők nem a tengerből kelnek ki, amint azt általában közönséges tudatlanok gondolják, hanem a ködös időben a földről felszálló és összegyülemelő párákból alakulnak. Egyéb csodálatos dolgokat is mesélt nekik: hogy a föld gömbölyű, mint egy golyó, a nap, amelyet a látóhatáron lebukni látnak, a másik féltékét is megvilágítja. Végül olyan gyakran és olyan örömmel beszélt nekik a meteórokról és a csillagokról, hogy fiatal asztrológusnak keresztelték” — írja életrajzában Chavigny, tanítványa és szellemi gyermeke.

A fiatal Nostradamustól nagyon távol állt apja pályája, a szerződésekkel és pörös iratokkal való pepecselés, latin és francia szövegek magyarázása és kiforgatása

egyéni érdekek szempontjából. Nagypái karrierjéről álmodozott, tudós és orvos akart lenni. Mikor befejezte filozófiai és retorikai tanulmányait, beiratkozott a montpellier-i egyetemre, amely Franciaország és talán a világ első orvosi főiskolája volt.

Montpellier-ben abban a korban vidám dolog lehetett diáknak lenni. A tanárok résztvettek tanítványaik tréfás, a polgárságot elrémitő és felháborító felvonulásain. Egy asszony sem érezhette magát biztonságban. Világiak és vaskosak voltak ezek a gúnyolódó kedvtelések, az élet minden megnyilvánulásának anatómiai jellegét domborították ki és dicsőítették: ne felejtjük el, hogy a középkor alkonya után Rabelais szabadszájú századába érkeztünk. Aki képet akar kapni arról, hogy milyen lehetett, az menjen el egyszer Párisban a „Bal de l'Internat”-ra, amelynek megtartásához az orvosi kar hagyományból ragaszkodik, noha minden új rendőrfőnök tervezni végérvényes betiltását.

Ez a vidámság már a renaissance szelleméből fakadt, egyébként az egyetem ragaszkodott, akárcsak a középkorban, a keresztény nevelés alapelveihez. Szent Lukács napjától húsvétig, pénzbírság terhe mellett, a diák köteles volt misét hallgatni. Gyakran kellett a szentségeket felvennie és akit az Egyház kiközösített, az abszolúcióig nem látogathatta az előadásokat.

Montpellier professzorai már 1376-ban engedélyt kaptak arra, hogy évenként egy kivégzett gyilkos hulláját felboncolhassák. Ez a privilégiuma még a párisi egyetemnek sem volt meg s érthető, hogy a diákok Montpellierbe tódultak anatómiát tanulni. Ez a tény is jellemzi, hogy Franciaország egyes vidékein milyen fel-

világosult volt a katolicizmus már a középkorban, mert Montpellier egyetemének élén maga a püspök állott.

Elképzelhetjük, hogy a tudományra szomjazó tanárok és diákok körében milyen izgalmas ünnep lehetett az az egy nap, amikor feltárul előttük az emberi test minden rejtelve, amikor szemtől-szembe láthatják a teremtés koronájának gépezetét és megismerhetik a titkot, amelyből annyi tudományos következtetés vonható le. Az egyetemi tanulmányok öt évig tartottak és még nagyobb mértékben foglalkoztak logikával, mint anatómiával. Az a nézet uralkodott, hogy csak helyesen, okszerűen és értelmesen gondolkodó elmével található meg a betegség oka és a gyógy módja.

Nostradamus itt is a legkitűnőbb diák volt. Amikor elkövetkezett a vizsga napja, reggel nyolctól délig a professzorok a legravaszabb kérdésekkel próbálták zavarba hozni, de kitért minden csapda elől, tökéletesen tudta a hatalmas anyagot, vitatkozott és érvelt, alázatosan szerény volt, de egyúttal öntudatos. A vizsga végeztével új fokozatot ért el; már vörös talárt hordhatott. Most három hónapig előadást kellett tartania néhány tanár felügyelete mellett fiatalabb kollégáinak. Azután újabb vizsgára bocsájtották. Most már a kórházban betegek baját kellett megállapítania. Az utolsó elméleti vizsgájának helye a Notre-Dame-des-Tables székesegyház volt. Újabb négy órát faggatták a tanárok. (A montpellier-i egyetem nagyon vigyázott hírnevére!) A nyolcadik napon végre megkapta a püspök kezéből a licenciéi oklevelét. Ez volt az orvostudományi diploma legalsóbb foka. A doktorátusig még sokat kellett tapasztalnia és tanulnia. Doktori cím abban az időben valóban csak a „tudor”-nak, a profesz-

szornak jutott. Nostradamus továbbra is az egyetemen akart maradni, hogy azon az úton haladjon tovább, mint két nagyapja. Valami keresztezte számításait és terveit. Újabb pestisjárvány tört Dél-Franciaországra.

*

A renaissance forradalmasította az emberi szemléletet, a művészetek és tudományok új virágzásnak indultak és magasra ragadták az elmét — de ez a kultúrától kifinomult renaissance-ember ugyanolyan védtelenül ki volt szolgáltatva a járványoknak, mint a középkori.

A csillagjóslat még mindig hivatalos tudomány volt. Orvosok és matematikusok üzték, akik talán nem mindig hittek benne, de túl kevésbé voltak meg nem alkuvó, forradalmi bátorságú egyéniségek, mintsem szembe mertek volna fordulni a koreszmével. Az „írástudók áru-lása” nem csak a mi huszadik századunkat jellemzi!

Minden járvány kezdetekor a bolygók pályája valahogyan alakult. Ebből a csillagjósok azt következtették, hogy a bolygók hasonló elhelyezkedése okvetlenül járványt idéz elő. Ezt az elméletet igen nehezen lehetett megdönteni, mert nem volt olyan időszak, hogy valahol a világon fel ne bukkant volna a pestis. Még a tizenhetedik században is hitték, hogy a földi pestist az égi bolygók okozzák. Guy de Chauliac, VI. Kelemen pápa udvari orvosa a Saturnus, a Jupiter és a Mars konjunkciójában látta a pestis okát. Helyi csillagásztekin-télyek egyéb elméleteket állítottak fel. A reformáció alatt, amikor protestánsok és pápisták egymást eretneknek bélyegezték, Istennek az eretnekséget sújtó csapásának tekintették a pestist. Mivel a világegyetem nagy rendjét, a bolygók útját is Isten igazgatja, a régi elméletet nem kel-

lett elvetni. Még külön kegyelemnek tartották, hogy az ég felhívja az emberek figyelmét előre az elkövetkezendő megpróbáltatásokra.

Montpellier-be eljutott a híre annak, hogy Dél-Franciaország több városában már pestisjárvány tombol. A püspök, a városi tanács az asztrológusokhoz fordult. Ezek hosszú távcsöveiken lelkiismeretesen megvizsgálták az eget, ködfoltokból és fényudvarból bizonyítottnak vélték, hogy a pestis nem kerülheti el a várost. Erre az állításra egészen nyugodtan lehetett tudományos igazolást keresni, mert tapasztalat szerint a járvány nem szokott Narbonne-ban vagy Carcassonne-ban megállni.

Montpellier népe készült a pestisre. Nem takarították el a szemetet az utcákról, nem égették el a hulladékokat, nem ölték meg a macskákat, patkányokat és kóbor kutyákat, hanem a középkor emberének hagyományosan alázatos hitével a templomba menekültek. Az ég csapását csak az égi kegyelem térítheti el. Annyi gyertya égett a templomokban, hogy az emberek majdnem belevakultak a szokatlanul éles fénybe. Processziók és könyörgő misék szünet nélkül követték egymást. Az emberek féltedobták díszes ruháikat, megszűnt a tánc, a zene, a bortermő délvidék gondtalan és könnyed életformája, halálfélelem ült az arcokra, bűnbánat és rettegés dermesztette meg a népet.

Bármilyen hívő is volt az ember a középkorban és az újkor elején, lázadozott sorsa ellen. Hitt a földöntúli életben, az üdvözülésben, mégis konokul ragaszkodott földi léte meghosszabbításához. Az ember egyszerűen élni szeretett, nyomorultan, nyomorban, ezer veszély kö-

zött, de élni. Egykori feljegyzések borzalmas adatokban számolnak be a járványokozta társadalmi és erkölcsi átalakulásokról. Akik eddig önmegtartóztatók voltak és jámborok, elmenekültek családjuktól és a legvadabb élvezeteknek adták oda magukat; utcalányok pedig megtisztulás vágyától áthatva, járvány-betegek ápolására szentelték életüket. Volt, aki a félelemtől megőrült és a folyóba, a kútba vagy a tűzbe vetette magát. Házasságok bomlottak szét, mert a feleség a férjet fertőzőtnek tartotta. Akadtak egészségesek, akikben az idegösszeomlás abban nyilvánult, hogy azt hitték, hogy megkapták a ragályt: lefeküdtek és étlen-szomjan várták a halál bekövetkeztét.

Voltak korok az emberiség történetében, amikor eretnekségért és titkos politikai nézetekért jelentették fel egymást; a járványok alatt el volt veszve az, akit betegség-gyanusnak tartottak. Szomszédok, rokonak, barátok, testvérek bizalmatlanul kémlelték egymást és menekültek egymás elől, mint gyűlölt, engesztelhetetlen ellenségek.

Városi tanácsosok elhagyták hivatalukat és semmiféle fenyegetés vagy megszégyenítés nem tudta őket visszatéríteni. Ha valaki elrontotta a gyomrát, vagy valamilyen pattanásokat észlelt testén, rettegve eltitkolta baját. Akit kórházba száműztek, az el volt veszve. Egykori leírások szerint például a marseille-i kórházban legalább két beteg zsúfolódott egy ágyban, de járványkor öt-hat; olyan szorosan egymáshoz ragadva, hogy csak az oldalukon fekhettek. A hullákat néha több óráig nem vitték ki és a szükséges operációkat is a kórteremben végezték. Nem csodálható, hogy sokan az öngyilkosságot választották a kórház helyett.

Hogyan küzdhetett Nostradamus, a fiatal, tapasztalatlan orvos a szörnyű kór ellen, amelynek orvosságát még ma sem találták meg? Magára öltötte orvosi csuháját és négy éven keresztül vándorolt városról-városra és gyógyította a pestisbetegeket. Ez a csuha lábíg ért és keleti szattyánbőrből készült, amelynek szaga akkori elképzelés szerint ellentáll a pestis-méregnek. Inge nedvekbe, olajba és hétféle por keverékébe volt áztatva. Fejét csuklya borította, csak a szeménél volt két kis üveggel védett lyuk. Orrára egy balzsamokkal és parfümökkel megtöltött csőszerű szerkezetet erősített, szájában pedig fokhagymaleveleket tartott. Így képzelte ez a kor az ideális fertőzés elleni védekezést. Ebben az öltözetben, amelynek állandó viselése felér a legszigorúbb penitenciával, kellett vándorolnia a délvidéki forró utakon. Mindezt fokozta a társadalmi kirekesztettség. A pestisdoktortól az egészségesek menekültek, senki nem akart vele szóbaállni és éjszakára befogadni. Megtörtént, hogy köveket hajítottak rá az országúton és el akarták üzni! Más beteghez nem nyúlhatott. Hogy az orvos ebben az öltözetben nem fulladt meg és nem lett idegbajos, azt csak a gyógyításban és önmagában való hitével magyarázhatjuk.

Miképpen lehetséges, hogy Nostradamust nem terítette le a fertőzés? Ez a groteszk öltözet viszonylagosan jól védett. „A modern sebész, aki a mikróbaelmélet következtében csak a ruháját fedő fehér kabátban közelíti meg betegét, nem csinált mást, mint újra feltalálta azt az öltönyt, amelyet az orvosok már négyszáz év előtt, a mienktől alig különböző tudományos elképzeléseik értelmében megvalósítottak” — jegyzi meg Blanchard professzor. A pestisbacillus fertőz a véren, sebeken, a gara-

ton — ez a primitíven megszerkesztett, szorosan a testre tapadó szűrőszervezet ellentállónak bizonyult.

Hogyan gyógyított Nostradamus? Feljegyzések szerint egy csodálatos hatású kenőcse volt erre a célra. Mai tudományos elképzeléseink értelmében éppen ez a kenőcs lehetett a szemfényvesztés, kuruzslás. A pestisbetegeknek néha meggyógyul fele, de a járványok csúcspontján a halálozások száma eléri a kilencvenöt százalékot. A beteg az ötödik-hatodik napon szívbénulásban meghal. A renaissance orvosai ismertek bizonyos szíverősítő növényeket, természetesen Nostradamus is. A szívműködés ébrentartására frissen levágott, még meleg galambokat is helyeztek a beteg mellére. A fertőtlenítésre illatos fákat égettek a beteg vagy a halott szobájában. Nostradamus ezzel a módszerrel nem volt megelégedve. Ő égetett parfümök, fűszeres és gyantás növényeket, babért, ciprust, borókát, balzsamot, tömjént, mirhát, rozmarint. Ezt az eljárást a tudomány ma tökéletesen igazolta. Bizonyos parfümök és a boróka bogyójának elégetése folytán mikrobaölő aldehidek keletkeznek. Ma is fertőtlenítenek aldehidekkel, csak egyszerűbb és olcsóbb módon állítják őket elő. A járvány terjedésének megfékezése már óriási eredmény. De mi volt gyógymódja Nostradamusnak, akit a következő negyven évben csodadoktorként tiszteltek kortársai?

Említettük az embereket magávalragadó pestispánikot. Aki kórtól megszállottan ágyának dőlt, nem mindig volt megfertőzve. Nostradamusban pedig hittek betegek és meggyógyultak, különösen az, akinek semmi baja nem volt, vagy elég erős volt a szíve ahhoz, hogy a hite átsegítse a krízisen. Hittek rejtélyes kenőcsében, amely

visszaadja az egészséget. Hittek az orvosi csodában. Lehettek olyanok is, akiknek ez a hit jobban megerősítette szívét, mint a levágott galamb meleg teste. Nem beszélt-e négy évszázaddal később Charcot professzor a „gyógyító hit”-ről? Amikor a hétéves háború alatt pestis pusztított a porosz és orosz hadseregben, Nagy Frigyes agyonlövötte a pestis-pánik megszállottjait. Az orosz tábornok pedig kihirdette, hogy a pestist a „félelem” okozza, tehát élve való eltemetés terhe mellett tilos félni! Ezután a pestis állítólag megszűnt...

Nostradamus elsősorban a lélek orvosa volt. Talán egy új tudomány előfutára. Hogy ez milyen nehéz lehetett, arról fogalmat alkothatunk magunknak, ha egy régi metszeten megtekintjük a pestis-orvos öltözetét. Fokhagymától büdös szájjal, csőrben végződő álarcban, groteszk és egyúttal félelmetes csuhában kellett városról-városra, házról-házra látogatnia. A beteg nem meríthetett megnyugvást orvosa arcából és tekintetéből. Csak a hangját hallhatta. Milyen volt Nostradamus hangja? Meleg volt, zengő és sokszínű, vagy pedig érdes, száraz, kemény? Éppen erről hiányzik minden feljegyzés.

Nostradamus elment Montpellier-ből és felkereste Narbonne, Carcassonne és Toulouse betegeit. Azután eljutott Bordeaux-ba. Ebben a büszke és gazdag városban olyan számban hulltak el az emberek, hogy a közejegyzők nem bírták ellátni hivatalukat: mindenki egyszerre akarta diktálni végrendeletét. A közejegyzőket sem kell félni, ők nagyon óvatosak maradtak a veszély közepette. Megálltak az utca közepén s jegyezték, amint a haldokló a nyitott ablakon át nyögi vagy kiabálja utolsó akaratát. Bordeaux-ra jellemző, hogy lakosai még a legnagyobb

veszélyben sem feledkeztek meg polgári kötelezettségeikről.

Végre kitombolta magát a járvány. Az üzleteket kinyitották, a kereskedők újra kínálhatták drága, finom áruikat, már nem kellett minden idegent gyanakodva megvizsgálni a városok kapujánál, az élet a megszokott medrébe terelődött. Az emberek nagyon hamar felejtettek. Aki megjavulásra tett fogadalmat ha életben marad, megfeledkezett róla.

Nostradamus 1529 október 23-án újra beiratkozott a montpellier-i egyetemre és nemsokára feladták rá nagy ünnepségek közepette, a hermelines doktori talárt, s egyúttal az egyetem professzora is lett.

Pályájának ívelése most hirtelen megakadt. Az egyetemen csak általánosan elismert elméleteket lehetett oktatni, minden egyéni vélemény nyilvánítása tilos volt. Nostradamus lelkiismeretével ellenkezett diákjainak arról beszélni, amit tapasztalatai szerint hamisnak tartott. El kellett hagynia Montpellier-t.

Ha valaki ilyen fiatalon professzor, országoshírű orvos, akihez tódulnak a betegek, nagy lelkiemelő kell, hogy az emberi szellem függetlenségéért, a tudományos igazságokért vívott harcában elhárítsa magától a kompromisszumokat. Akik Nostradamusban csak egy hosszúszakállú, nehezen megfejtethető stílusú prófétát szeretnek látni, ne felejtsek el, hogy nagy orvos volt és öntudatos jellem.

1531. évének egyik napján újra útnak indult. Menyire megváltozott az ország utolsó vándorlása óta. Csupa boldog ember lepte el a városokat, béke és egészség derűje áradt minden zugból. Felismerték és ünnepel-

ték. Lányok és asszonyok, akiket megmentett, virágokat szórtak lába elé. A gazdák ajándékokkal kedveskedtek. A lábadozók az ablakhoz vitették magukat, hogy lássák. Paraszt- és nemesember egyformán meg volt tisztelve, ha nála töltötte az éjszakát.

Viszontlátta Bordeaux-t, Le Rochelle-t s végül Toulouse-ba jutott. Itt egy levél várt rá, amely rendkívül boldoggá tette. Jules-César Scaliger, a páduai születésű filológus és orvos, a renaissance tudományának egyik legnagyobb egyénisége óhajt vele megismerkedni. Nostradamus sietett Scaligert meglátogatni Agen melletti birtokán.

A két férfi között bizalmas barátság fejlődött. Ha Scaliger valakit barátjául fogadott és szellemi egyenrangújául, az az illető személy különös képességei mellett szól. Mégis valószínű, hogy ez az együttlét Nostradamusnak használt többet. Az utolsó években csak természet-tudományokkal és gyógyítással foglalkozott, most meghallhatta, saját jellemzése szerint „ciceroi ékesszólással” elmagyarázva a poétika, a filozófia és a történelem legújabb elméleteit. Scaliger házában közelében lakott és napról-napra szellemben gazdagabban, mohóbban és lázasabban kielégítve tudományszomját térhetett haza.

A filozófia nem bénította meg a benne szunnyadó orvost. Agent a szomszédos mocsarak kigőzölgése tette egészségtelenné. Minden rábeszélőkészségét és erőszakosságát igénybe vette, hogy a város kormányzóját meggyőzze a mocsár kiszárításának szükségességéről.

Közben Luther tanai mindig jobban és jobban kezdtek Franciaországba hatolni. Megkezdődött a szenvedélyes és türelmetlen viták sorozata, egymást próbálták az

emberek a téveszméktől az igazi üdvözülés útjára vezetni. Nostradamus fájdalommal látta, hogy barátja a protestantizmus tanait nem veti el. Ő mint neofita szilárdabban hitt a katolicizmusban, mint bárki más. Az efféle viták, nem ilyen türelmesen a szellemi csúcsokon járó emberek között szakítást és gyűlöletet eredményeztek volna. Ők olyan eszmei magasságban szárnyaltak, hogy emiatt még neheztelés sem támadt közöttük. Scaliger mindenben hatott Nostradamusra, csak éppen a hitét nem ingathatta meg.

Milyen volt az az évtized, amelyben éltek? Franciaországban I. Ferenc uralkodott, ez az ötletekben zseniális, a kivitelezésben könnyelmű renaissance király. Az a király, akinek hadjáratai gyakran végződtek szerencsétlenül, bámulatos ösztönű politikus volt. Üldözte a protestánsokat, mert féltette tőlük a francia egységet, egyben támogatta a reformációt Németországban, hogy a német belső viszály ne csendesedhessék türelmes békévé. Buzgó keresztény hite nem akadályozta meg a törökkel való szövetségben, hogy a Habsburg birodalmat dél-kelet felől százötven évig nyugtalaníthassa.

I. Ferenc megalapította a Collège de France-t a konzervatív párisi egyetem ellen s legnagyobb bánata volt, hogy Erasmus nem fogadta el a felajánlott tanszéket; olasz művészeket hívott udvarába, kötelezővé tette a születési és halotti anyakönyvek vezetését, kitűnő ízlésű barátja volt a tudománynak és irodalomnak, miközben maga is írt verseket és beletemetkezett a hiú világi pompába és hallatlan könnyelműséggel tékozolta hiábavalóságokra az ország pénzét. Új utakra vezette kora divatját. Minden amit viselt, aranyból volt: a kardja, a sar-

kantyúja, csecsebecsei, ruhájának gombjai és kapcsai. A legfinomabb holland vászonból szőtt fehérneműt hordott; fekete selyemből készült hímzett ingét éjjelre parfömös szattyánbőr tokban óvták, kardjának huzatja fehér bársonyból volt. Csak szabószámlája évenként 15.600 fontra növekedett. Környezete kénytelen volt követni királya fényűzését. Mindenki tönkrement a ruházkodásba. A párisi Maubert-téren, amely később a protestánsok elégetésének színhelyévé vált, gúnyolódó színdarabokat játszottak a nagyurakról, akik „birtokukat vállukon viselik”. Ez a könnyelmű életmód magával ragadta az egész országot.

Írók és tudósok bőkezű mecénást találtak a királyban; az ő munkájukat erkölcsileg és anyagilag is nagyra értékelték. Nostradamus javára szól, hogy soha nem törekedett arra, hogy hasznothozó udvari állásba jusson, vagy, hogy katedrát nyerjen az új párisi főiskolán. A montpellier-i keserű, kiábrándító tapasztalatokat sem felejtette még el. Független tudós és orvos akart maradni. Az is lehet, hogy mint provençei, gyökerétől fosztottnak és szerencsétlennek érezte volna magát a napfénynélküli, ködös Párisban.

Scaliger családos volt s Nostradamus napról-napra megfigyelhette a házasság és az apaság derűs örömeit. Harminc éves volt már, megúnta vándoréletének második korszakát, életét nyugodalmas szemlélődésben és a betegek gyógyításában akarta folytatni. Megnősült. Házasságából csakhamar két gyereke született.

Boldog, megállapodott nyugalma csak három esztendeig tartott. Felesége és gyerekei hirtelen meghaltak.

Milyen betegség ölte meg őket, azt nem tudjuk. Pestis-járvány akkor már nem volt.

Nostradamus nevéhez csodálatos gyógyulások fűződnek. S éppen azokon nem tudott segíteni, akik szeretete legmélyebben fészkelődött szívébe. Ő, aki örökké hívó maradt, nem érezhette ezt Isten jelének, aki újra és újra bebizonyítja, hogy csoda a kegyelme nélkül nem lehetséges? Megbünteti az embert kevélységéért és önbizalmaért. A lelki összeroppanásból, amelybe a csapás döntötte, azt kell hinnünk, hogy efajta gondolatok végigviharzottak elméjében. Övéi elvesztését nem tudta mint rideg élettani folyamatot szemlélni, mint katasztrófát, amellyel az esetek bizonyos hányadának törvényszerűen végződnie kell. Éppen az, aki mindenkin segít, a szociális lény, kerül gyakran abba a helyzetbe, hogy önmaga ügyében tehetetlen.

Nostradamusnak el kellett hagynia Agent, ahol minden elmúlt boldogságára emlékeztetett és harmadik vándorútjára készült. A leghosszabbra. Harminchárom éves volt. Nem szabad azt hinnünk, hogy ez a lelki összeomlás végérvényesen megölte benne a tudóst. Túlságosan felvilágosodott renaissance ember volt, túlságosan benne gyökerezett az őseitől örökölt és magasan kifejlesztett természettudományos hajlam, hogy orvosi hivatását teljesen elárulhatta volna.

Mennyire izig-vérig renaissance szemléletű maradt, arra rávilágít egy epizód. Egyszer egy szerzetessel találkozott, aki éppen egy Mária-szobrot öntött bronzba. Összeszidta, hogy ilyen képmásokat csak az ördög készít! A Mária-szobor a gót székesegyházak homlokzatának díszítő eleme. Nostradamus mindent, amit a renaissance

elvetett, nemcsak művészietlennek tartott, hanem egyúttal istentelennek is.

Mielőtt eltávozott, kellemetlenségek érték. Felesége családja pörrel támadta meg. De mit érdekelték anyagi kérdések, legfeljebb néhány számára értékes emléktárgyat óhajtott magával vinni. Rosszindulatú pletykák is keltek szárnyra. Aki annyi embert megmentett, akinek kézmozdulatára csodálatos gyógyulási folyamatok indultak meg, miért hagyta éppen övéit elveszni?

Miért? Nostradamus egyszerre tudatlannak és kételkedőnek érezte magát, mint Faust. Miért? Fel-felbukkan Nostradamus, mint a nyugtalanul bolyongó Ahasvérus, mindenfelé. Találkoznak vele Dauphiné-ben és Lorraine-ben, Lombardiában és Sziciliában. Meglátogatja kollégáit, nagyhírű egyetemi professzorokat, ismeretlen orvosokat és patikusokat. El akarja lesni titkaikat, módszerüket, gyógyszereiket, újabb tanulságokat szeretne meríteni tapasztalataikból. De hátha nem az az igazi tudás, ami hosszú, fáradságos tanulással, gyötrelmes szellemi erőfeszítéssel, a természettudományok elméleteinek és kutatásainak felhasználásával sajátítható el. Hátha az isteni szikra az együgyűekben világosodik meg. Nostradamus felkutatja a kuruzslókat, behatol az alkímisták laboratóriumába, résztvesz a fekete mágusok éjjeli gyülekezeten. Ő, aki asztronómus, a csillagrendszer mozgásának matematikai törvényszerűségeinek kutatója — asztrológusoktól, csillagjósoktól akar tanulni, akik még a pestisjárvány keletkezésének okáról is együgyű elméleteket terjesztenek.

Hátha Isten az ő elméjét is meg fogja világosítani intuícióval, olyan rendkívüli adottsággal, amely tanulás-

sal, tapasztalattal és kísérletezéssel el nem sajátítható. Eszébe jutnak zsidó ősei. Atyai részről hitelesen Issachár törzséből származik, mint a próféták.

Egykori feljegyzések szerint Anconában fordult elő, hogy egy Félix Peretti nevű fiatal ferencrendi szerzetes előtt leborult az utcán. „Öszentségét térdhajlással kell üdvözölnöm” — mondotta a meglepett néptömegnek. Peretti valóban pápa lett, V. Sixtus néven. Ez volt Nostradamus első jóslata.

A vándorlások idejében, 1538-ban, Nostradamus tudomására jutott, hogy a Toulouse-ból Agen-ba kiküldött inkvizitor maga elé idézte. Nem a gyógymódjáról kellett számadást adnia, hanem a Mária-szobrot formáló baráthoz intézett furcsa szavairól. Nostradamus okos és óvatos volt s nem tett eleget a meghívásnak. Tudósokat lehet érvekkel meggyőzni, de a tekintély alapján álló inkvizíciót soha. Nostradamus szerette az életet, a természet titkainak mindig újabb, csodálatos meglepetésekkel szolgáló birodalmát s semmi kedve nem volt máglyára lépni. Lehet, hogy már a visszatérés gondolatával foglalkozott, de célszerűbbnek tartotta vándorútját meghosszabbítani.

Az 1544-es pestisjárványkor Marseille-ben találjuk. Panaszkodik, hogy rosszak az orvosok és tudatlanok a gyógyszerészek. A pestisnek a legsúlyosabb változata tombol és alig lehet segíteni. Férfiak és nők azt hiszik, hogy úgylis minden reménytelen és a szerelemben akarják utolsó napjaikat kiélni s így még jobban fokozzák a fertőzést. Nostradamus hősieles küzdelmet folytat a kór és az emberi butaság ellen.

Két év múlva Marseille-ben csökkent a járvány, de

a szomszédos Aixban a tetőfokára hágott. A provençe-i parlament tagjaiból annyian elpusztultak, hogy amikor a veszély elől Pertuis-be tette át székhelyét, olyan kevés képviselő maradt, hogy a kétkamarás rendszerről kénytelenek voltak az egykamarásra áttérni!

Kihalt volt Aix, amelyből a parlamenten kívül, a bíróságok, városi tisztviselők és a gazdag emberek is elmenekültek. Csak a betegek maradtak, a szegények, néhány pap s néhány orvos. Már Marseille-ben feljegyezték Nostradamusról, hogy betegeinek pénzt ajándékoz. A babonások alkimiával gyanúsították. Pedig csak az történt, hogy amit a gazdagoktól kapott, szétosztotta a szegények között. Ő igénytelen volt s alig tartott meg magának valamit.

Nostradamus újabb borzalmakra bukkant. A még egészségesek a félelemtől megőrülnek s rá, mint a lélek orvosára még jobban szükség van, mint bármelyik előbbi járvány idejében. Beteg asszonyok, amikor végüket érezték közeledni, maguk bújtak bele félig megvarrt szemfedőikbe. Az aixi nők olyan szemérmesek voltak, hogy még haláluk után sem akarták, hogy valaki meztelenül lássa őket. Annyi volt a hulla, hogy már a templomok kriptájába és kertjébe sem fértek el s minden vallásos érzés ellenére ki kellett őket szállítani a város szélére s ott elföldelni. Csodálatos dolog, hogy még a tizenhatodik században nem gondoltak arra, hogy a templomban való temetkezés csak fokozza a járványt s mindjárt a távoli temetőkkel kellett volna kezdeni. Vagy tudták, csak Isten ellen való véteknek tartották?

Három rettenetes járványt küzdött végig Nostradamus, évekig csak pestisbetegek között forgolódott, mégis

sértetlen maradt. Ötletesen megszerkesztett csuhája mentette meg, vagy az immunitásban való hite?

Végül az aixi járvány is megszűnt. A hálás városi tanács életjáradékot akart neki biztosítani, de erről lemondott a szegények javára. Átköltözött Salon-ba, egy másik provence-i kisvárosba. Elhatározta, hogy szakít vándorútjával és végérvényesen letelepszik. Salon-ból egyformán könnyen volt megközelíthető Aix, Marseille, Avignon, Arles, Saint-Remy, azok a helyek, amelyekben ifjúságától fogva férfikoráig annyi időt töltött.

Újra megnősült. Második felesége Anne Ponsart Gemelle, egy özvegy asszony. A házassági szerződést 1547 november 11-én írták alá. Nyugalmat akart és ott-hont, a betegeinek és a tudománynak élni. Megcsömörödött a kóborlástól s abba a korba jutott, amikor az emberek rettegni kezdenek a magánytól.

Már volt háza, laboratóriuma, csillagvizsgáló távcsövei. Nappal mint orvos az élettani folyamatokat figyelhette meg, éjszaka az anyag változásait és az égi testek fizikai törvényeknek engedelmeskedő pályáját. Féltékeny orvostársai alkimiával és mágiával vádolták. Miért próbálna aranyat készíteni az, aki még a hozzá áramló arany nagy részét is szétosztja? Különben is az alkimia és a vegytan rokonok. Alig állapította meg a tudomány, hogy az aranycsinálás éppen azért lehetetlen, mert elem nem állítható elő, az atomrombolás kísérleti igazolása rácáfolt erre az elméletre.

Nostradamus, ez az egyetemestudású renaissance orvos most egy gyakorlatiasan hasznos könyvet ad ki: szépségápolási receptjeinek gyűjteményét. Ez a munka

1552-ben jelent meg.* „Ha egy asszony ezeket a festékeket tizenöt vagy húsz, vagy huszonötödik évétől kezdve használja” — írja Nostradamus — „még hatvan éves korára is mindenkinek ítélete szerint olyan szép marad az arca, mint húszéves korában.” Korunk kifinomult és tökéletesedett kozmetikai ipara nem igazolja-e teljesen Nostradamust?

Salon lakosai még többet köszönhetnek neki, mint a marseille-iek és az aixiek. Vannak családok, akik csak belőle élnek. Vendégfogadósok és kereskedők. Messzi földről gazdag idegenek tódulnak a kis városba, hogy a híres tudós meggyógyítsa őket. Fiatal leányok, akik férjhez szeretnének menni s elviruló asszonyok, akik meg akarják tartani férjüket vagy visszahódítani, nem egészséget kívánnak tőle, hanem szépséget. A renaissance ember az egyetemesre, a mindent magába foglalóra törekedett, nem pedig specialisták, szaktudósok képzésére. Nostradamus büszke volt arra, hogy nem csak a járványok megfékezésének elhívatottja, hanem egyúttal az ország első kozmetikus-orvosa is.

Mivel intrikálhattak a tizenhatodik század derekán kicsinyes, féltékeny orvosok nagyhírű kollégájuk ellen? A parlament az 1542-ben hozott törvényben megtiltotta, hogy akár a hívő, akár a kikeresztelkedett zsidókat bármiféle módon üldözzék, vagy bántalmazzák. A zsidók már visszatérhettek Provence-ba és szabadon kereskedhettek. Izrael fiait nem támadta senki, de egy másik kegyetlen jelszó sivített végig az országon: „Halál a lutheránusokra!”

* Des fardements et des senteurs. Lyon.

Nostradamust szerencsésjére nem azzal vádolták meg, ami ellen nem is védekezhetett volna, hanem titkos protestantizmussal gyanúsították. De ezeknek a több és kevesebb nyíltsággal terjesztett suttogásoknak is el kellett némulniok. Ez a kritikus szellem éppen az Egyház bírálataira nem tartotta magát hivatottnak és álhatatosan hűséges katolikus maradt. A második generáció nem szeret újra vallást változtatni.

Egyik napon egy fiatal ember állít be hozzá: Jean-Aymes de Chavignynek hívják, Beaume-ból jött, tanítványul szeretne szegődni a mester mellé. Chavigny, Nostradamus haláláig ott maradt nála Salonban, segítő-társa lett, szellemi végrendeletének végrehajtója és első életrajzírója.

A tudós, aki ismeri a jelent és kutatja a multat, tökéletesen meg akarja érteni az élet és a halál fiziológiai folyamatát, a történelem és a természettudományok törvényszerűségeit, egyszerre rádöbben arra, hogy életének legnagyobb részét már megjárta s kevés ideje marad a földön. A kíváncsi ember számára a halál tudata nem azért gyötrelmes, mert megszűnik élni, hanem főképpen, mert nem láthatja egy rendkívül izgalmas, változatosan alakuló, állandóan új meglepetéseket és fordulatokat tartogató színjáték következő felvonását. Nostradamus kortárs volt, mialatt I. Ferenc Marignan-nál győzött és Paviánál fogságba került. Láta egy új hit születését és látta dúlni a francia-német háborút és fokozódni a két nemzet közti ellentéteket. Mi lesz a világból és hogyan alakul? Mit hoz a jövő? Hogyan fog az európai szárazföld két leghatalmasabb nemzetének harcába beleszólni

Anglia, a szigetország, amelynek királya éppen szakított a pápával és a katolicizmussal?

Nostradamus megmagyarázza Chavignynak, hogy minden tudománnyal foglalkozott, próbált útmutatást kiolvasni a könyvekből és csillagokból, következtetni a nagy filozófusok logikarendszerével, de ez mégis mind-mind kevés. Szükség van ihletre és az isteni gondviselésnek csak kiválasztottakat részesítő természetfölötti megszállottságára is. Nostradamus ősei a jeruzsálemi templom közelében éltek, Issachar-törzsből sok próféta származott; miért ne lehetne ő is sorstól kijelölt látnok?

Jellemző, hogy egy renaissance tudós nem elégedhet meg csak az inspirációval. Nostradamus azt állította, hogy őseitől örökölt, perzsa mágusoktól és egyiptomiaktól származó iratokat. Ezeket a főképpen csillagászati, mértani és algebrai elméleteket és számításokat tartalmazó iratokat a zsidók az egyiptomból való kivonulásukkor magukkal vitték s később a jeruzsálemi templomban helyezték el. Salamon templomának lerombolásakor a feljegyzések eltűntek. Miképpen juthattak Nostradamus birtokába? Erről két elképzelés van. Az egyik, hogy még Issachar-törzsének egyik tagja vette őket magához, mielőtt az ellenség feldúlta a templomot s így szállt évszázadokon keresztül apáról-fiúra. A másik változat szerint, amikor 353 körül a zsidók Provence-ba jutottak, a Durance partjánál megöltek egy római tisztet, akinél megtalálták ezeket az egyiptomi és perzsa titkokat tartalmazó okmányokat.¹

Nostradamus, miután befejezte nagy művét, az

¹ *Jean Moura et Paul Louvet. La vie de Nostradamus. Paris, 1930.*

őseitől rája szállt felbecsülhetetlen értékű dokumentumokat elégette. „Hamuvá változtattam őket, nehogy téves útra sodródj, amikor majd az ásványi, vagy cseppfolyós anyagokból nyert higanynak arannyá vagy ezüstté változtatásával foglalkozol” — írja Césár fiához intézett előszavában.

Valóban birtokában voltak-e Nostradamusnak ezek az iratok, arról még mindig vitatkoznak életrajzírói. Talán csak azért hivatkozik rájuk, mert ő, aki egész életében természettudományokkal foglalkozott, még inspirációit is okmányokkal és kútfőkkel igyekezik megerősíteni?

Számításaiban már tekintetbe veszi Kepler törvényeit. Kepler pedig csak 1571-ben született és Newton 1642-ben. Ha Nostradamusnak nem voltak birtokában a perzsa és egyiptomi tudósoknak és későbbi zsidó kabalistáknak feljegyzései, akkor neki magának kellett különös képességű csillagásznak és fizikusnak lennie. Sokan feltételezik, hogy Nostradamus azért égette el iratait, mert mint az Egyház pártfogoltja, nem akart zsidóktól átmentett iratokkal gyanút kelteni maga ellen. De akkor miért tett róluk egyáltalában említést? Olyan kérdéssel állunk szemben, amelyet a Nostradamus-kutatás még máig sem tudott megfejtetni.

A *Les vraies Centuries et Propheties de Maistre Michel Nostradamus* első kiadása 1555 március 1-én jelent meg Lyonban, Macé Bonhomme nyomdász kiadásában.

*

Nostradamus soha nem vette igénybe összeköttetéseit arra a célra, hogy az udvarhoz kerüljön. Nem töre-

kedett a párisi egyetemre sem. De mindenesetre jól esett volna neki ilyen meghívás. Amit nem ért el az orvos, sikerült a prófétának. II. Henrik és Medici Katalin Provence kormányzóját, Claude de Savoie-t bízták meg, hogy személyesen kérje fel Nostradamust, hogy Párisba jöjjön.

Nostradamus 1556 július 14-én útra kelt. Nem kell-e a sors furcsa iróniájának tekintenünk, hogy éppen azon a napon hagyta el Agent, amely 233 évvel később a Bourbon-család bukásának kezdetét jelentette? A próféta rosszkedvű volt. Fiatalkorában annyi időt töltött úton és vendégfogadóban, hogy most már nyugalomra vágyott. S ez az utazás egy hónapig tartott.

Az udvarnál idegesítették a nyegle, díszes ruhájú udvaroncok, a nőies modorú, kifestett lovagok. Nostradamust tisztelték, de ez az izmos, erőteljes délvidéki megvetette őket.

Különösen a királynő tüntette ki figyelmével. Medici Katalin hozta magával Olaszországból és terjesztette el a francia udvarban a szépítőszeres és parfümök divatját. Még fiainak is megparancsolta, hogy fessék magukat, mint az asszonyok. Most olyasvalakit fogadhatott palotájában, aki nemcsak próféta és orvos, hanem a kozmetikai szerek készítésének mestere is.

Nostradamus a „Hôtel de Sens”-ban lakott, Párisnak ebben a máig is fennmaradt gyönyörű renaissance-palotájában, ahová három és fél évszázaddal később d'Annunzio vonult vissza, amikor a Szent-Sebestyén mártíriumát írta. Párisnak ebben az időben csak húsz orvosa volt s Nostradamus, ha elszabadult az udvartól, nem temetkezhetett kedves könyveibe, hanem olyanokat

kellett fogadnia, akik nem csak a beteg testüket akarták gyógyíttatni, hanem a jövőjükre is kíváncsiak voltak. Közben Blois-ba is elhívták, hogy a királyi család három fiát vizsgálja meg. Nostradamus megjósolta, hogy mind a hárman trónra jutnak, amit akkor mindenki hihetetlennek és elképzelhetetlennek tartott.

Nostradamus örült, mikor végre visszatérhetett Salonba. Párisban tisztelték, Ronsard Isten kiválasztott prófétájának nevezte, mégis érezte, hogy nem való neki az udvari élet. Salonban most érdeklődése a mérnöki tudományok felé fordul. Egy fiatal barátja, Adam de Crappone csatornát tervez a város öntözésére. Átnézi a terveket, ötleteivel és matematikai tudásával tanácsokat és útbaigazításokat ad, sőt még pénzével hitelezi a munkálatokat. Nostradamus hűséges lokálpatriótává vált.

II. Henrik király 1559-ben lovagi játékban Mongommery dárdájától halálosan megsebesült. Bekövetkezett a „Centuries” első jóslata! A könyv újabb és újabb kiadásokban jelenik meg. Olyan jó üzlet lett, hogy a nyomdák már az ország minden részében hamisították.

Medici Katalin, aki férje halála után mindig végzetesebben a csillagvizsgálásba és a titkos tudományokba menekült, a következő évben Chaumont-sur-loire-i kastélyába hívja Nostradamust. Negyvenöt napig segédkeznie kell a királyné okkultista kísérleteiben. A chaumont-i szeanszokat a történelem teljesen hitelesnek tartja, csak egyes szerzők szerint nem Nostradamus vett részt bennük, hanem a firenzei Cosimo Ruggieri.

Nostradamus életének utolsó éveit Salonban töltötte. Boldog volt? Második házasságából hat gyereke született. Vagyona gyarapodott; mint családos ember már

nem osztotta el pénzét. Állandóan mellette maradt Chavigny, hűséges tanítványa. De lehet-e boldog az, aki rab-szolgája hírnevének, aki nem szabad? Zarándokok serege látogatja a saloni orákulumot. Tódulnak hozzá szegények és gazdagok, öregek és fiatalok. A város gyarapszik s neki a jövevények rendelkezésére kell állnia. Milyen jól érezte magát fiatalkorában, amikor még járhatta az országutakat, amikor a pestisdoktor félelmetes öltözete nyugalmat és szabadságot biztosított. Milyen boldogító érzés volt csak a tudománynak és a gyógyításnak élni, elfogadni a gazdagok pénzét és szétosztani a szegények között. Zsidó hagyományokat a kereszténységbe átmentő, Istenben és a tudományos haladásban hívő humanista maradni, aki még az emberek háláját is elháríthatja, mert mi lehet nagyobb jutalom, mint az a tudat, hogy visszaadhatta egészségüket? Érti a látnoki megszállottság tragikumát. Nem lett volna-e jobb csak orvosnak maradni és józan természettudósnak? Magába fojtani a víziókat? Az utókor már csak Nostradamusra, a prófé-tára fog emlékezni és elfelejti doktor Nostradamust...

Életében az az utolsó öröm érte, hogy IX. Károly király 1564-ben meglátogatta Salonban. De ez a királyi kitüntetés sem az orvosnak szólt.

Nostradamus 1566-ban halt meg: magányos vándorútra indulhatott és nyugalmat is nyert. A saloni Minoriták templomába temették, sírja ma is látható.

NOSTRADAMUS JÓSLATAI.

A próféciákat Nostradamus Cézár fiához írt magyarázó levele vezeti be. A második, bővített kiadást három évvel később, 1558-ban adta ki a királyához, II. Henrikhez intézte az előszót. A sok megcsonkított és hamisított szöveg után egy amsterdami kiadónál 1668-ban jelent meg egy újabb hiteles szövegű jóskönyv: „*Les vraies Centuries et Propheties*” címen. Ebből hiányzik a Césárhoz írt levél, de tartalmazza Chavigny megbízható és kútforrásul nélkülözhetetlen Nostradamus életrajzát.

Nostradamus jóslatait 1110 négysoros versszakra (quatrains-ra) osztja fel. Ezek tizenkét, néha csonka száz-versszakost (centuries-t) alkotnak. Kiegészítik még a havi jóslások (presages) és ötvennyolc hatsoros versszak (sixtains). Önkényes Nostradamus művét magyarra „Századok” címen lefordítani. A centuriák ugyan római századok voltak, de a „centuries” kifejezés itt a versrendszerre vonatkozik. Félreértésre adhat alkalmat az efféle fordítás azért is, mert a jóslatok több mint tizenkét évszázadra szólnak.

Különös ez a mű. A szöveg héber, görög, latin, olasz, spanyol, rétóromán szavakkal van teleszórva. A latin mondattan szabályait alkalmazza, de gyakran nem

egyezteti a főnevet a melléknévvel, többszámú igékhez egyesszámú alanyt kapcsol és fordítva. Gyakran fejezi ki célzásait szimbólumokkal: homályos, titokzatos, rejtélyes, burkolt, talányos, leplezett, azután hirtelen nyíltan kiáltja világgá próféciait. Mintha megrettenne saját mérészségétől, újra a homályba menekül, mintha ott biztonságosabban érezné magát. Maga bevallja, hogy műve gonosz, fonák, alattomos, kétértelmű. Mintha gúnyolódni akarna az utókoron és jövőendő olvasóin. Nem az együgyűeknek, hanem a beavatottaknak szánta művét, akik a nyelvészetben, történelemben, bölcseletben és a természettudományokban ugyanolyan járatosak, mint ő. Akik tudnak gondolkozni és következtetni s akiket sugallatuk és megérzésük átment azokon a részekben, ahol a tudományos felkészültség sem elégséges.

Senki se vegye kezébe azzal a reménnyel Nostradamust, hogy belőle pontos útmutatást nyer a jövőre nézve. A versszakok nem következnek egymásra időrendi sorrendben. Mintha összekeverte volna őket, mint a kártyát. Annyi vészt és szerencsétlenséget jósolt, hogy ő, aki már majdnem az inkvizíció kezébe került, bölcsebbnek tartotta az óvatos homályt a franciás világosságnál. Egészen bizonyos, hogy Nostradamus jóslatainak meg volt valaha a pontos évszámokra vonatkoztató kulcsa. Elvesztett-e időközben, vagy valaki rejtegeti-e, azt nem tudhatjuk. Sokan próbálták megfejteni, lehet, hogy sikerült is, de akik birtokában vannak a nagy titoknak, óvakodnak elárulni. A német Loog is azt állítja, hogy megtalálta, de 1921-ben megjelent könyvében ő sem közli. Csak sorba rakta a versszakokat, de az utóbbi évek eseményei megcáfolták.

Nostradamus a tizenhatodik század divatja szerint szeret anagrammákat használni. Rapis Párist jelent, Nersaf Franciaországot, Argil Algirt, Norlaris Lorraint, Ejova Savoiát, Tridental, Hermes és a „Grand Neptun” Angliát. Ez az utóbbi annál csodálatosabb, mert Neptun a tenger istene s abban az időben Anglia tengeri világhatalma még nem alakult ki.

Miképpen írta Nostradamus nagy művét? Saloni házában, közvetlenül a tető alatt rendezte be dolgozószobáját, ahová kívülre csak Chavigny léphetett be. „Kis helyiség volt a város fölött, ahonnan áttekinthette az egész égboltozatot. Ott tanulmányozta a mágusok, kabbalisták és tudósok régi pergamenttekercseit, kutatta a csillagokat és végezte matematikai számításait.” írja Chavigny. Nappali fárasztó munkája után ebbe a „fausti” díszletbe vonult vissza. Rokonlelke volt ő Faustnak? Goethe tragédiájába ezeket a sorokat iktatta be:

Flieh! Auf! Hinaus ins weite Land!
Und dies geheimnisvolle Buch,
Von Nostradamus eigner Hand,
Ist es dir nicht Geleit genug?

„A mi népünk egyik szellemi hatalmassága a szomszéd nemzet egyik nagyjának örök szobrot állított” — jegyzi meg Bruno Winkler, egy német Nostradamus-kutató 1939-ben. Goethe elismerését az a kis történeti tévedés sem csökkenti, hogy egy legalább tizenöt évvel Faust halála után megjelenő munkáról nyilatkoztatja hőst.

A Centuriák első két versszaka vallomás Nostradamus munkamódszeréről. Idézzük a francia szöveget is,

mert izelítőt ad nyelvéből, amely néha költői. Minden fordítást prózában közlünk, mert nem akarjuk az eredendően homályos szöveget rímek kedvéért megváltoztatni vagy kiforgatni. Általában hűség kedvéért meghagytuk a stílus bonyolultságát és kétértelműségét is.

Estant assis de nuit secret estude,
Seul reposé sur la selle d'aerain,
Flambe exigue, sortant de solitude,
Fait proferer qui n'est à croire vain,

La verge en main mise au milieu des branches,
De l'onde il mouille et le limbe et le pied:
Un peur et voix fremissent par les manches,
Splendeur divine, le divin pres s'assied.

„Amikor éjjel titkos kutatásaim közben egyedül ülök az érc-nyergen, a magányosságból fakadó apró láng hirdeti, hogy nem hiszek hiába.”

„Tartom az ágak közé helyezett vesszőt, hullám nedvesíti a szegélyt és a lábat, félelem; hangok zúgnak a nyélen át: isteni fény, az isteni ül mellettem.”

Ez a suta, szószerinti fordítás Nostradamus szövegének homályosságára jellemző. Mi lehet a „magányosságból fakadó apró láng”? Valóban pislog valahol a dolgozószobában egy kis láng? Vagy valamelyik retorta mélyén foszfor fénylik? Vagy már maga a láng is látomás? Bizonyos, hogy a láng fontos szerepet játszik. Egyik régebbi kiadásban a „proferer” (kimondani) ige helyett, prospérer (sikerülni) szerepel. Lehet, hogy az előbbi sajtóhiba volt s maga a szerző is a második kifejezésre gondolt. Tehát a láng idézi elő a jóslások sikerét.

Mit jelent a hatodik sor? „Hullám nedvesíti a szegélyt és a lábat”. Nostradamus nyilván lábát és ruhájának szegélyét egy vízzel telt edénybe mártja. A görög papnők is vízbe merítették látomásaik közben lábukat vagy ruhájuk szélét. Pythia Delphiben háromlábú széken ült; Nostradamus ércnyerge szintén ilyesvalamit jelenthet.

A varázsvessző használata a jóslásoknál régi, pogány hagyomány, mind az északi, mind a déli népek alkalmazták. Pythia is varázsvesszőt tartott valamilyen lángba, azután meghajolt, mintha a föld szellemeit akarná megkérdezni s bizonyos hangokat hallott. Nostradamus a vesszőnyélen véli hallani a sugallatot, de valószínűleg nem valóságos hangokról van szó. Beethovent süketsége nem akadályozta meg abban, hogy hallja a vihart és a tengerzúgást, az öröm és fájdalom gazdagon és sokszínűen árnyalt dallamait.

Az utolsó mondat: „az isteni ül mellettem”, arra enged következtetni, hogy Nostradamus előtt egy túlvilági hatalom nyilatkozik. Charles Nicoullaud szerint ez Branchus, a didymoi Apollo-jóshely őrzője. Nicoullaud ugyanis az ötödik sorban a „branches” (ágak) kifejezést fordítja Branchus-ra, mert egyik régi lyoni kiadásban Nostradamus nagy bé betűt használ.

Azért foglalkozunk annyira részletesen az első nyolc sor elemzésével, hogy bepillantassuk az olvasót a Centuriák nyelvének és stílusának megfejthetetlen nehézségeibe. Sajtóhiba, vagy a szerző szándékos helyesírási tréfája, teljesen megváltoztatja mondatainak értelmét. Ha részletesen idéznők csak a két első quatrain körül

pezsdülő vitákat, ezzel az egy kérdéssel kimeríthetnénk könyvünk egész terjedelmét.

Nostradamus Césár fiához írt előszavában is magyarázza látomásait: „Ami az okkult képmásokat illeti, ezeket az ember a tűz szelleméből nyeri, amelyek néha értelmében lángra lobbannak, amikor ébersége a legfenségesebb csillagok bámulatába merül”. Azt kell hinnünk, hogy Nostradamus soha nem tartott kezében varázspálcát. Lábát legfeljebb azért lógatta forró vízbe, hogy kezdődő köszvényét gyógyítsa. A két első versszak inkább fogható fel egy jóskönyv hagyományos bevezető soraiként, mint kötelező költői forma, de Nostradamust látomásai minden külön segédeszköz nélkül megszállták. Valahol később valóban így ír: „Néhányszor hetenként lymphaticus állapotba kerülök”. Lymphaticus pedig örület, rettegéstől magánkívülit jelent.

Az előszóban találjuk a következő mondatot is: „Azt is megfontoltam, hogy milyen bizonytalan az emberi sors és mindent a felfoghatatlan Isten hatalma kormányoz és vezet!” „Nem mintha próféta nevét és erejét igényelném magamnak, de noha halandó vagyok, a kinyilatkoztatott sugallatok által szellemem nincs távolabb az égtől, mint lábam a földtől”.

Nostradamus elhárítja magától a próféta elnevezést, mégis ez a hang az ó-szövetség prófétáinak önmagukban és elhivatottságukban való meggyőződését juttatja eszünkbe.

Az Egyház támogató kegyét élete végéig élvezte. IV. Pius pápa elfogadta az 1562-ben megjelent almanachjának hozzá intézett ajánlósorait. A tizennyolcadik században műve egy ideig indexre került, mert a pápa-

ság bukását vélték belőle kiolvasni, de ezt az ítéletet később feloldották.

Az előszóban olvassuk még a következő sorokat: „A száz asztronómiai prófétai négysorost magába foglaló jövődölések könyvét éjszakai tanulmányaimat friss lehellettel felüdítő, hosszú számításaim alapján írtam. Kissé homályosra fogalmaztam őket és jóslásokat tartalmaznak, mostantól 3797. évéig”.

Mennyire bizonyítja ez a vallomás, hogy a renaissance tudós, aki évtizedekig csillagászzal, matematikával és bölcsészettel foglalkozott, bármennyire is elhivatottnak érzi magát, látnoki megihletettségét számításokkal, a szellem üdítő erőfeszítésével erősíti meg.

A centuriák hatodik és hetedik fejezete között egy latin négysorosra bukkanunk: „Akik ezeket a verseket olvassák, jól vizsgálják meg őket. A közönséges és tudatlan nép ne közeledjék hozzájuk. Valamennyi asztrológus, buta és barbár maradjon távol. Aki másképpen cselekszik, okkal és joggal, legyen átkozott.” A saloni próféta nem csak kollégáiról táplált rossz véleményt, de már életében küzdött a túlságos népszerűség ellen.

Alig jelent meg Nostradamus műve, egyik jóslata végzetes gyorsasággal beteljesedett. Az I. centurie 35. quatrainja a következőképpen hangzik:

Le Lyon jeune le vieux surmontera,
En champ bellique par singulier duelle:
Dans cage d'or les yeux luy crevera.
Deux playes une, puis mourir mort cruelle.

„A fiatal oroszlán felülmulja az öreget, harci tusában, különös párviadalban. Aranykalitkában repeszi

szét szemét. Két seb közül ez lesz az első, majd kegyetlen halál következik."

II. Henrik nővére és leánya esküvőjére, 1559 júniusában, nagy ünnepségeket rendezett Párisban. A Tournelles-palota előtti lovagi tornán maga a király is résztvett. Az első ellenfele Savoie, a második Guise hercege volt. Harmadiknak fiatal testőrkapitánya, Mongomerry jelentkezett. A második összecsapásnál a király aranyos sisakrostélyá félrecsúszott és Mongomerry dárdája halálosan megsebesítette a szemén. Kilencnap súlyos szenvedés után halt meg. Természetes, hogy a Centuriák megjelenésekor senki sem sejthette előre, miképpen pusztul el a király. Ilyen különös, a francia történelemben példanélküli halálra nem gondolhattak.

XIV. Lajosra a következő versszak vonatkozhatik (X. 89.):

De brique en marbre seront les murs reduits,
Sept et cinquante années pacifique,
Joye aux humains, renoué l'aqueduc,
Santé, grands fruits, joye et temps mellifique.

*„Téglafalak márványból fognak újra emelkedni,
ötvenhét békés esztendő, öröm az embereknek, újra fog
állni a vízvezeték, egészség, gazdag gyümölcsök, öröm
és mézédés idők."*

XVI. Lajos varennesi menekülését megtaláljuk az egyéként elég homályos IX. 20. számú versszakban.

De nuit viendra par la forest de Reines,
Deux pars vaultorte Herne la pierre blanche,
Le moine noir en gris dedans Varennes
Esleu cap. cause tempeste, feu, sang tranche.

„Éjtszaka jön a reimsi erdőből, önmagával meg-hasonulva az uralkodó, (vagy jönnek az eltévedt házastársak), a királynő a fehér kövel (ha Herne királynőt jelent) a király szürkében, kíséret nélkül Varennes-be (noir roi-t jelenthet, moine pedig monos-t, egyedült!) polgárrá való választása vihart, tüzet, vért okoz bárdal.”

Bevalljuk, hogy ennek a négy sornak a magyarázata kissé erőszakolt s még mindig nem tudták pontosan meg-
fejtetni. Ellenben világosak a Napoleonra vonatkozó
versszakok.

Un Empereur naistra pres d'Italie,
Qui à l'Empire sera vendu bien cher:
Diront avec quels gens il se ralie
Qu'on trouvera moins prince que boucher. (I. 60.)

„Olaszország közelében egy császár fog születni, aki a birodalomnak sok pénzébe kerül. Akárkihez is szegődik, azt fogják róla mondani, hogy inkább mézsárosra hasonlít, mint fejedelemre.” A két utolsó sor így is fordítható: *„Az emberek között, akikkel körülvéteti magát, kevesebb fejedelem, mint mézsáros található.”*

A kicsi, tömzsi Napoleon nem volt császári jelen-ség, így az első változat a találó.

Du nom qui onquez ne fut au Roy gaulois,
Jamais ne fut un fouldre si craintif,
Tremblant l'Italie l'Espagne et les Anglois,
De femme estrangiers grandement attentif. (IV. 54.)

„Olyan néven, amelyet eddig egy francia király sem viselt: soha nem volt villám eddig olyan félelmetes. Megremegteti Olaszországot, Spanyolországot és az angolokat, egy idegen asszony iránt nagyon figyelmes.”

Ennek a versszaknak minden sora beteljesedett. Az idegen asszony Mária Lujza.

„Egyszerű katonából fog császárrá emelkedni. A rövid kabátot hosszúval fogja felcserélni. Az Egyházban, ahol ő láng, összefogja nyomni a papokat, mint ahogyan vizet egy szivacsból kipréselnek.” (VIII. 57.)

A hosszú kabát, császárkabátot jelent. Az Egyház sokat szenvedett Napoleon alatt. VII. Pius pápát megfosztotta világi hatalmától és francia fogságba vetette.

Le divin mal surprendra le grand prince,
Un peu devant aura femme espousée:
Son puy et credit à un coup viendra mince
Conseil mourra pour la teste rasée. (I. 88.)

„Isten büntetése fogja a nagy fejedelmet sújtani nem sokkal házassága után. Hatalma és tekintélye hirtelen csökkenni fog. A tanács meg fog halni a lenyírt hajú koponyájúért.”

Napoleon csillaga Mária Lujzával való házassága után kezdett lehanyatlani. Ney tábornagy a „bátrak legbátrabbika”, Napoleon leghűségesebb tanácsosa és hadvezére XVIII. Lajos uralkodása alatt kivégeztetett, mert a száz nap alatt császárához pártolt. A tête rasée, a beretvált vagy nyírott fej tökéletesen helytáll Napoleonra. Ő volt az első francia uralkodó, aki nem viselt se parókat, se hosszú haját.

De la cité marine et tributaire,
La teste rase prendra la satrapie:
Chasser sordide qui puis sera contraire,
Par quatorse ans tiendra la tyrannie. (VII. 13.)

„A tengerparti adófizető városból származó kopaszfejú megszerzi a kényuralmat. Elkergeti az undorítót, aki utána ellentétessé válik. Tizennégy évig bírja a zsarnokságot.”

A hűségesen királpárti Nostradamus az „undorítokon” nyilván a köztársaságiakat értette, akik később alázatosan kiszolgálták a császárt. Napoleon uralkodásának és diktátori hatalmának fénykora valóban tizennégy évig tartott: az 1800 június 14-i marengoi győzelemtől, az 1814 április 11-i fontainebleau-i lemondásig.

Par teste rase viendra bien mal eslire,
Plus que sa charge ne porte passera:
Si grand fureur et raige fera dire,
Qu'a feu et sang tout sexe trenchera. (V. 60.)

„A nyírott fej sok nyomorúságot fog okozni, többet, mint amennyit a terhe elbír, olyan düh és őrjöngés fog kitörni, hogy tűzzel és karddal az egész generáció megsemmisül.”

Napoleon sok nyomorúságot okozott a szomszédos államokban, különösen Németországnak. A német szerzők előszeretettel viszonozták rossz Napoleon-drámák tömeges írásával. Alfred Kerr jegyezte meg egyszer: „A franciák császára annyit vétkezett ellenünk, hogy ezt a sok rosszat íróinknak a róla írt színdarabokkal még mindig nem sikerült visszafizetniük!” De Napoleon diadalmas uralkodása még végzetesebben sújtotta Franciaországot. A hosszú háborúk alatt generációk pusztultak el, a francia nép szaporodása Napoleon után állt meg. Németek és franciák egyetértenek abban, hogy a mostani

összeomlás egyik oka ebben keresendő. E versszak mélységét csak néhány hónap óta érthetjük meg.

Le Captif prince aux Itales vaincu
Passera Gennes par mer jusqu'à Marseille,
Par grand effort des fureurs survaincu
Sauf coup de feu, barril liqueur d'abeille. (X. 24.)

„A legyőzött és Olaszország mellett bezárt fejedelem Génua mellett Marseille-ig hajózik. Nagy erőfeszítéssel legyőzve a szenvedélyeket, sértetlenül átesik a háborún. Egy hordó mézlikőr.”

Elba szigete, Napoleon első fogságának helye Olaszországgal szomszédos. A császár Marseille-től nem messze, a Juan-öbölben szállt partra. Az ország már teljesen ellene hangolódott, de mialatt Páris felé vonult, egyénisége legyőzte a nép haragját és a franciák nagy része hozzá csatlakozott. Az első csatát megnyerte s még száz napig uralkodhatott. Nem tudjuk, hogy Napoleon forgatta-e Nostradamust, ha olvasta, ebből a négysorosból arra is következtethetett, hogy a waterloi ütközetet is győztesen vívja meg. Miért van szó mézlikőrrel? A méh volt Napoleon jelképe, császári kabátjára arany méheket hímeztetett.

A két utolsó sor itt is értelmezhető másképpen:

„A szenvedélyesek, a dühösek, a fúriák, az ellenségek óriási erőfeszítéssel legyőzik. Ő maga megmenekül a golyótól.” Csodálatos, hogy mindkét fordítás helytálló.

Amas s'approche venant d'Esclavonie,
L'Olestant vieulx cité ruynera:
Fort desolee verra la Romanie,
Puis la grand flamme estaindre ne scaura. (IV. 82.)

„Egy rakás fetreng Szlávországból jövet, ahol a megrontók fel fogják dúlni a várost. Egészen vigasztalanul látja viszont római birodalmát. A nagy lángot nem fogja tudni eloltani.”

Moszkva égését és a síralmas visszavonulást szemléltetően fejezi ki ez a versszak. Az annyi diadalt kivívott nagy sereg valóban szármalmas rakássá változott. A „nagy láng”-nak is kettős értelme van. Jelenti Moszkva elhamvadását s Napoleont veresége után fogadó elégedetlenség, hirtelen felgyulló s többé teljesen el nem fojtható lángját.

Le blonde au nez forché viendra sommerre,
Par le duelle et chaffera dehors:
Les exilés dedans fera remettre,
Aux lieux marins commettans le plus fort. (II. 67.)

„Az erősrú szőke fog jönni. Erőszakkal kiüldözi ellenfelét. A száműzötteket biztos, tengeren fekvő helyre fogja szállítani.”

Ez a versszak XVIII. Lajos párisi bevonulására vonatkozik, aki a waterlói csata után Napoleont Szent-Ilona szigetére száműzte, ahonnan már nem térhetett vissza.

Sous un la paix tout sera calmée
Mais non long temps pille et rebellion:
Par refus ville terre et mer entammée,
Morts et captifs le tiers d'un million. (I. 92.)

„Valaki uralkodása alatt mindenhol nyugodt béke lesz, de nem hosszú időre. Fosztogatás és lázadás. Vizen és földön való ellenszegülés (vagy csütörtököt mondás) miatt a város ki lesz kezdve, (elfoglalva), harmadmillió halott és fogoly.

Ezt a quatrain-t az irodalom eddig III. Napoleonra értelmezte, aki büszkén hirdette: „L'empire, c'est la paix“. (A császárság béke.) Időszerűbben is magyarázhatjuk. Nem hirdették-e a harmadik köztársaság urai, a Népszövetség hívői is az örök békét? A Stavisky-botrányra zendülés tört ki. 1939-ben pedig az ország egy része visszautasította, hogy lengyel érdekek miatt háborúba keveredjék. Ez a meg hasonlítás siettette a szárazföldön és tengeren ért vereséget és a város, Páris elestét.

Feu couleur d'or du ciel en terre veu,
Frappé de hault nay, fait cas merveilleux:
Un meurre humain, pris du grand le nepveu,
Mors d'expectacles eschappé l'orgueilleux. (II. 92.)

„Amikor láthatóvá válik az égről földreérő arany-színű tűz, az előkelő családból származó megveri őt. Csodálatos esemény. Nagy embergyilkolás. A nagy unokaöccse fogságba kerül. Megmenekül e látványosság halottai közül.“

A „nagy“ unokaöccse kétségen kívül III. Napoleon. I. Vilmos származik az előkelő Hohenzoller-családból. Az „aranyszínű tűz“ meteor. III. Napoleon nem esett el Sedannál, noha kereste a halált.

Dedans la terre du grand temple celique,
Nepveu à Londres par paix faincte meurtry. (VI. 22.)

„Az ország nagy templomában megkötött képmutató béke miatt, az unokaöccsöt Londonban meg fogják ölni.“

Az unokaöccs is III. Napoleon. Franciaország mindig igazságtalannak érezte az Alsace-Lorrait elszakító frank-

furti békét. Még a magyar képviselőházban is elhangzott egy tiltakozás. A párisi Concorde-téren Strasbourg szobrát fekete fátyollal vonták be. III. Napoleon, aki elhárította magától a béketárgyalásokon való részvételt, Londonban halt meg, operáció következtében. Vagy talán nem ez volt halálának igazi oka?

Mindennél izgalmasabb feladat Nostradamus huszadik századra vonatkoztatható jóslatainak megfejtése. A századforduló véres eseménnyel kezdődött: Umberto olasz király meggyilkolásával.

Le bras pendu et la jambe liée,
Visaige pasle au seing poignard caché:
Trois qui seront jurés de la meslee,
Au grand de Gennes fera le fert lasché. (V. 28.)

„Lógó karral és megkötözött lábbal, sápadt arccal a tört a mellbe rejtve, három kisorsolt összeesküvő. A nagy génuaira irányítják a vasat.”

A nagy génuai az olaszok királya. Clementet, az első kisorsolt összeesküvőt tettének véghezvitele előtt elfogták, a második, Sperandio Amerikában tartózkodott s a nagy távolság miatt az anarkista központ felmentette a gyilkosságtól, a harmadik, Bresci hajtotta végre a gyilkosságot. Nem törrel, hanem pisztollyal. Tehát így is irányíthatta a vasat.

Tizenegy évvel később következett be a marokkói válságos helyzet. A franciák csapatokat vontak össze, elfoglalták Fezt.

De Fez le regne puiendra à ceulx d'Europe
Feu leur cité, et l'ame trenchera:

„Fez birtokát az európaiak fogják megszerezni. Tűz fogja városukat és lelküket szétvagdalni.”

Utána két homályos sor következik:

Le grand d'Asie terre et mer à grand trope,
Que bleux, pers, croix, à mort deschassera. (VI. 80.)

„A föld és tenger nagy hadsereggel bíró ázsiai nagyja. Hogy ő a kékeket, atyákat, keresztet halálra üldözze.”

A német irodalom ez utóbbi két sort a következőképpen értelmezi: Az ázsiai vagy Anglia, vagy Oroszország. A kékek a kékszemű németek. Atyák: a háborúban egyformán sínylődnek nőtlenek és családapák. A keresztet a kereszténység értendő: a szeretetet és békét hirdető Megváltó számára minden háború az ő fenséges tanainak megtagadása.

A világháborúra 30—40 versszak vonatkoztatható.

Le grand du foudre tombe d'heure diurne,
Mal et predict par porteur postulaire.
Suivant presaigne tube d'heure nocturne,
Conflit Reims Londres, Etrusque pestifere. (I. 26.)

„Villámtól sújtva elesik a nagy, fényes nappal; a követelés hordozójától megjósolt rossz jel. A jóslás értelmében sötét órában kitör a viszály. Reims, London és Etruria dögvéztől viselősek.”

A „nagy” Ferenc Ferdinánd. A követelés hordozója az Osztrák-Magyar Monarchia ultimátuma. Reims, London és Etruria Franciaországot, Angliát és Olaszországot jelenti.

Dans peu dira faulce brute fragile,
De bas en hault eslevé promptement:
Puis en instant desloyale et labile,
Qui de Veronne aura gouvernement. (I. 12.)

„Nemsokára azt fogják mondani, hogy a félhold, ez a beteges lény, a mélyből a magasra emelkedik. Azután el fog következni egy pillanat, amikor az lesz hűtlen és habozó, aki Veróna fölött uralkodik.”

A félhold Törökország. Veróna uralkodója a központi hatalmak ellen harcbalépő Itália.

Le camp plus grand de route mis en fuite,
Gueres plus outre ne sera pourchassé:
Ost recampé et region reduicte,
Puis hors de Gaule du tout sera chassé. (IV. 12.)

„A legnagyobb hadsereg szét lesz verve és menekülésre kényszerítve, de a határon túl alig fogják üldözni. Az ország, a hajlék újra meg lesz erősítve, egy tájék, országrész visszafoglalva, azután az egész hadsereget kiüldözik Franciaországból.”

A német irodalom ezt a négysorost is a világháborúra értelmezi. A visszafoglalt országrész Alsace-Lorraine. A versszak esetleg másképpen is magyarázható.

Ceulx dans les isles de long temps assiegés,
Prendront vigueur force contre ennemi:
Ceulx par dehors mort de faim prodigés,
En plus grand faim que jamais feront mis. (III. 71.)

„A szigetlakók hosszú ostrom után nagy erőt fognak ellenségeik ellen kifejteni. Akik kívülről éhhalálnak

vannak kiszolgáltatva, még nagyobb nyomorba fognak zuhanni.”

Ez a jóslás Angliának 1914—18-ban Németországot sújtó tengeri blokádjára vonatkozik. Valóban: Németország nyomora a világháború utáni évben, az összeomlás után csak fokozódott.

De l'aquilon les effors seront grands,
Sur l'Océan fera la porte ouverte:
Le regne en l'isle sera reintegrand,
Tremblera Londres par voile decouverte. (II. 68.)

„Észak erőfeszítései hatalmasak lesznek. Az Óceánon meg fog nyílni a kapu. A szigetbirodalom újra sértetlen marad, de a vitorlától felfedezett London remegni fog.”

Észak újra Németország, a szigetbirodalom Anglia. Az óceánon megnyíló kapu költőien szemléletes kép: a tengeralattjárók szabadon átsiklottak a szigetetvédő aknamezőkön. A vitorlák a léghajók; a Londont megremegtető Zeppelinek.

Par foudre en l'arche or et argent fondu,
Des deux captifs l'un l'autre mangera,
De la cité le plus grand estendu,
Quand submergée la classe nagera. (III. 13.)

„Villámcsapástól az ívben arany és ezüst megolvad. A két fogoly egyike a másikat falja fel. A város legnagyobbika meg fog halni, amikor a flotta víz alá merül.”

Az első mondatnak asztrológiai értelme van s a napfogyatkozásra vonatkozik. A nap az arany, a hold az ezüst; összeolvadnak, mert fedik egymást. Németország és Anglia, a két fogoly, egyike a másikat nyeli el a könnyörtelen tengeri blokád által.

A város legnagyobbikán Kitchenert értik, aki 1916 június 5-én a süllyedő Hampshire cirkálóról nem tudott elmenekülni.

A következő, ámbár nem teljesen érthető versszakot szintén arra vonatkoztatják, hogy miképpen vesztette el Németország Lotharingiát.

„Az első Galliában, az első Itáliában, vizen és szárazföldön, Anglia és Páris ellen, nagyszerű tettekkel, kitűnő vezetéssel, a viharzó mégis elveszti Lotharingia földjét.” (VIII. 60.)

Ennek a versszaknak az utolsó hónapok eseményeinek hatására újabb rejtett értelmét fedezhetjük fel. Pétain, mint a világháborút a szövetségesek oldalán végigharcolt legidősebb tábornagy az első Franciaországban és Itáliában. Szembekerült Angliával, a németektől megszállt Páris-sal s még a békekötés és végleges európai rendezés előtt elvesztette Lotharingiát.

De újra mennyire érthető, világos és kegyetlenül jellemző a Népszövetségre írt versszak.

Du Lac Leman, les sermons fascheront.
Des jours seront reduits par les sepmaines,
Puis mois, puis an, puis tous deffailliront,
Les Magistrats damneront les loix vaines. (I. 47.)

„A genfi tónál bosszúságot fognak kelteni a fecsegések. A napok hetekké válnak, majd hónapokká, majd évekké. Azután az egész össze fog omlani. A kormányok a hiú törvényeket átkozni fogják.”

A versailles-i békekötésre derítenek fényt a következő komor sorok.

Ceulx qui auront entrepris subvertir,
Nonpareil regne puissant et invincible:
Feront par fraude, nuicts trois advertir,
Quand le plus grand à table lira Bible. (V. 83.)

„Mindazok, akik megkísérelték, hogy egy felülmúlhatatlan, hatalmas és legyőzhetetlen birodalmat felforgassanak, szándékukat csalás által fogják megvalósítani. Három éjszaka fog jönni, amikor a legnagyobb az asztalnál a bibliát fogja olvasnia.”

Német szövegmagyarázók arra értelmezik a csalást, hogy a szövetségesek a békeszerződésnél Németországgal szemben nem tartották be Wilson 14 pontját, amelynek értelmében 1918 november 5-én az előzetes fegyverszüneti szerződést kötötték. A legnagyobb, II. Vilmos császár, aki állítólag az összeomlás után éjszaka a bibliából merített vigasztalást.

A világháború utáni németországi inflációra illenek a következő sorok:

Las qu'on verra grand peuple tourmenté,
Et la loy sainte en totale ruine:
Par autres loix toute Chrestienté,
Quand d'or, d'argent trouve nouvelle mine. (I. 53.)

„Amikor egy nagy népet megkínózva fognak látni és a szent törvény tökéletesen meg fog semmisülni és az

egész kereszténységet más törvények fogják kormányozni, egy új arany és ezüsbányára bukkannak". Új bányán a bankjegyprést érthetjük.

Mennyi célzást találunk Nostradamusban a két háború közti korszakra.

L'union faincte sera peu de duree,
Des uns changés reformés la pluspart:
Dans les vaisseaux sera gent enduree,
Lors aura Rome un nouveau liepart. (VI. 20.)

„A képmutatószövetség rövidéletű lesz. Egyesek átalakulnak, a többség visszanyeri régi alakját. A hajókban egy nyakas nép fog ülni. Azután Rómának új leopárdja lesz.”

A rövidéletű szövetség kétségen kívül csak a népszövetség lehet. Az átalakulás Oroszországra, Németországra és Olaszországra vonatkozik. A visszanyert alak: a békeszerződésekben elvesztett területek visszaszerzése. A hajókban ülő nyakas nép az angol. A leopárd, (leoni par), oroszlánhoz hasonló: Mussolini.

Nostradamus proféciáiban több Magyarországra vonatkozó célzásra is lelhetünk.

Le roy Gaulois par la Celtique dextre,
Voyant discorde de la grand Monarchie:
Sus les trois pars fera fleurir son sceptre,
Contre la cappe de la grand Hierarchie. (II, 69.)

„A francia király jobbján az angollal, látván a nagy Monarchia egyenetlenségét, (belső harcait), területének három-negyed részére terjeszti ki uralmát, noha a nagy Hierarchia ellenzi.”

„A francia király jobbján az angollal” célzás a békeszerződések alatt diktátori hatalommal felruházott, az asztalfőn trónoló Clemenceau-ra, akinek jobbján Lloyd George ült. Elsősorban az osztrák-magyar Monarchia belső feszültsége és ellentétei okozták, hogy területének három-negyed részét elvesztette. A mesterségesen megteremtett kis entente tulajdonképpen Franciaország és Anglia uralmát jelentette. A békeszerződéseket ellenző nagy Hierarchán egyformán érthetjük, akár Wilsont, akinek 14 pontját megtagadták, akár az örökké türelmet és emberséges, gyűlöletnélküli békeszerződést követelő Pápát.

Par vie et mort changé regne d'Ongrie,
La loy fera plus aspre que feruice:
En grand cité urlemens plains et crys,
Castor et Polux ennemis dans la lyce. (II. 90.)

„Amikor élet és halál folytán Magyarországból az uralom megváltozik, a törvény durvasága túl fogja szárnyalni a kegyetlenséget, fővárosa jajgatástól és kiáltozástól lesz hangos, Castor és Pollux ellenségekként állnak egymással szemben a küzdelemben.”

Az utalás félreérthetetlenül az októberi forradalomra és a kommunizmusra vonatkozik. Castor és Pollux a barátság, az összetartás jelképe; az ő szembefordulásuk egymással testvérháborút jelent. Ennek tanúi voltunk a forradalomban is és a trianoni békeszerződés életbelépése után, amikor a magyarság egy részét elszakították az anyaországtól.

A spanyol polgárháborút juttatják eszünkbe a következő sorok:

„Spanyolország polgárai templomba rejtik a kincset. Mindenki visszavonul a titkos búvóhelyre. Éhes bandák fogják a templomot megostromolni. Ott helyben elrabolják, elragadják a rettenetes zsákmányt.” (X. 81.)

A király menekülésére és Franco uralomrajutására gondolunk a következő részletnél:

L'un des plus grans fuira aux Espaignes,
Ou'en longue playe apres viendra saigner:
Passant copies par les haultes montaignes,
Devastant tout et puis en paix regner. (III. 54.)

„Spanyolország egyik leghatalmasabbika menekülni fog. Ettől egy hosszú ideig sajtó seb. Azután egy hatalmas fog jönni, aki a seregeket a hegyeken átvezeti, mindent szétrombol, azután béke fog uralkodni.”

A polgárháború alatt a spanyol köztársasági kormány Valenciába menekült, hogy külföldi segítség nélkül, a pártokban beálló hasadástól meggyengítve, késleltesse az összeomlást. Nostradamus még ezt is előre látta.

Urnel, Vaucile, sans conseil, de soy mesme,
Hardy, timide, par crainte prins, vaincu:
Accompagné de plusieurs putains blesme
A Barcelonne aux chartreux convaincu. (X. 14.)

„A tanácstalan és önmagával sem tisztában lévő köztársasági Valencia, bátran, félve és rettegéstől megragadva le lesz győzve és több sápadt szajha kíséretében Barcelónában a szerzetesrendnek szentelik.” Az urna a köztársaság szimbóluma. Amilyen világos a két első sor, olyan homályos és megfejtethetlen a két utolsó.

A hosszú, véres polgárháborút átvészelt Spanyolország szörnyű sorsának ecsetelésére egyik későbbi centuriában is bukkanhatunk:

On ne tiendra pache aucune arresté,
Tous recevans iront par tromperie:
De paix et trefue terre et mer proteste,
Par Barcelone classe prins d'industrie. (VI. 64.)

„Semmiféle egyezményt nem fognak betartani. Egy mást csalásban fogják felülmúlni. Se béke, se biztonság nem lesz vizen és szárazföldön. Barcelona uralkodni fog a munkásosztály fölött.”

Többféleképpen magyarázták a következő, főképpen Ausztriára vonatkozó víziót:

„Milyen furcsa kívánságai vannak az idegen parancsolónak. Vigyázzatok, hogy senki se hatoljon az országba. Rettenetes veszély keletkezne ebből, bizonyos vidékeken, sőt Bécsben is. (VI. 23.)

Milyen félelmetesen beteljesedtek a következő jóslatok:

Pres du grand fleuve grand fosse terre egeste
En quinze parts sera l'eau divisée;
La cité prinse, feu, sang, cris, conflit meste,
Et la plus part concerne au collisée. (IV. 80.)

„A nagy folyamnál tátong egy nagy erődítmény, amely a víztől tizenöt részre van osztva. A várost elfoglalják, tűz, víz, összetűzésekkel telített jajkiáltás, a lakosság legnagyobb része ellentétbe kerül egymással.”

A nagy folyam a Rajna. A Maginot-vonal állítólag tizenöt, helyenként vízzel védett szektorból állt. A város pedig Páris. Az ellentétek: a politikai perek és néhány gyarmat elszakadása az anyaországtól.

Le grand monarque que fera compagnie
Avec deux roys unis par amitié:
O quel soupir fera la grand mesgnie,
Enfans Narbon à l'entour quel pitié. (I. 99.)

„A nagy uralkodó, két másik baráti, szövetséges uralkodóval egy nagy társaságot fog alapítani. Ő milyen zokogást fog okozni ez a művészi mestermunka. Milyen kétségbeesés fogja Narbonne-t és környékét elfogni.”

A nagy uralkodó, a zseniális módon Szovjet-Oroszországgal és Japánnal szövetkezett Hitler, Németország vezére. Az ettől kétségbeesésbe kergetett narbonniak a franciák. Miért jellemzi Nostradamus Franciaországot éppen egy jelentéktelen délfancia várossal? Mert a szovjet-német szövetség éppen Narbonne képviselőjének, Leon Blumnak dülta fel legjobban idegeit ..

Tours, Orleans, Bloys, Angiers, Reims et Nantes,
Cités vexées par subit changement:
Par langeus estranges seront tendues tentes,
Fleuves, dans Rennes, terre, et mer tremblement. (I. 20.)

„Tours, Orleans, Blois, Angers, Reims és Nantes hirtelen változástól felzaklatott városok: idegen nyelvűek vertek sátrat bennük. Folyók, Rennes kikötője, föld- és tengerrengés.”

Valamennyi említett várost a németek szállták meg. Rennes közelében a német és az angol repülőgépek csa-

tájtól reng a föld és reng a tenger. Rennes fontos reptér-
támaszpont és légi-kikötőjére többször hullottak már
bombák.

Quand le plus grand emportera le pris,
De Nürenberg, d'Ausburg et ceux de Basle
Par Aprippine chef Frankfort repris.
Traverseront par Flamans iusques en Galle. (III.53.)

„Amikor a legnagyobb győzedelmeskedett s Ag-
rippina, a vezér visszafoglalja Frankfurtot, a nürnbergiek,
augsburgiak és bazeliek keresztülmennek Belgiumon
Franciaországig.”

A „legnagyobb” és Agrippina, Hitlert jelentheti.
(Agrippina tudniillik Germanicussal házasodott össze.)
De lehet az is, hogy a szöveget Agrippának kell olvasni,
mert Nostradamus szerette a hímnemet felcserélni a nő-
nemmel. Hitler hajtotta végre 1936 március 8-án a ver-
saillesi békeszerződés tilalma ellenére, Frankfurt és a
Rajna-vidék katonai megszállását. A nürnbergiek a nem-
zeti szocialisták, az augsburgiak az evangélikusok vagy a
németek. A bazeliekén délnémeteket lehet érteni.

En Germanie naistront diverses sectes,
S'approchant fort de l'heureux paganisme:
Le coeur captif et petites receptes,
Feront retour à payer le vray diame. (III. 76.)

„Németországban különféle szekták fogynak helet-
hezni, amelyek erősen közelednek a boldog pogányság
felé. Amikor foglyul ejtik a szilveket és a bértelők ki-
csinyek lesznek, vissza fognak térni, hogy az igazi tize-
det fizessék.”

Ezt a versszakot Loog a vallásos liberalizmusra vonatkoztatta, Nicoulland az antroposofiai iskolákra, Faber pedig azokra a politikai pártokra, amelyek az internacionalizmustól és a kommunizmustól újra a nacionalizmushoz fognak megtérni. Még másképpen is lehet magyarázni ezt a jóslást, mint ahogyan a következőnek is többféle értelmezését találták:

La republique miserable infelice,
Sera vastée du nouveau Magistrat,
Leus grand ames de J'exil malefice,
Fera Sueve ravir leur grand contract. (I. 41.)

„A szerencsétlen, nyomorult köztársaságot az új kormány fel fogja dálni. Az ő számlizetéstől megígézett nagy csoportjuk arra kényszeríti a svábokat, hogy megszegjék szerződésüket.”

Német magyarázók a szerencsétlen köztársaságon Cseh-Szlovákiát értik. A müncheni egyezmény után még az új kormány is titokban a Londonba számlizott Benes szellemében működött és a szlovák népcsoport elnyomtatása közbelépésre kényszerítette Németországot.

Miképpen jelzi Nostradamus a nemzeti szocializmus eljöveteleit és győzelmét?

Une nouvelle secte de Philosophes,
Mespriant mort, or, honneurs et richesses
Des monts Germaines ne feront limitrophes
A les enfuiure auront appuy et presies. (III. 67.)

„Egy új filozófiai szekta fog keletkezni, amelynek tagjai megvetik a halált, aranyat, tekintélyt és gazdagságot. Nem fognak a német hegyek között maradni. Tá-

mogatást és kényszerítő eszközöket fognak találni arra, hogy kövessék őket."

„Aupres du Rhin des montaignes Noriques
Naistra un grand de gens trop tard venu:
Qui deffendra Saurome et Pannoniques,
Qu'on ne scaura qu'il sera devenu. (III. 58.)

„A noricum hegység Rajnájánál egy nagy ember fog születni egy későn jött népből. Meg fogja védelmezni Sarmátiát (Lengyelországot) és Pannoniát (Magyarországot.) Nem fogják tudni, hogy mi lesz belőle."

Noricum a Duna, az Inn, az Alpok és a Bécsi erdő között fekvő terület. Noricum Rajnája az Inn, amelyen Hitler szülővárosa, Braunau fekszik. Későn jött népen általában azért értik a németet, mert a nemzeti és politikai egység náluk alakult ki Európában legutoljára.

Vannak Nostradamusnak versszakai, amelyeknek első fele már teljesült. A további rész nagyon hosszú idő múlva következhetik be.

Transtatera en la grand Germanie,
Brabant et Flandres, Grand, Bruges, Bologne,
La trefue faincte le grand duc d'Armenie
Affaillira Vienne et la Cologne. (V. 94.)

Brabant, Flandria, Gent, Brügge és Boulogne Németországhoz fognak tartozni. Amikor meg lesz kötve a fegyverszünet, a nagy örmény fejedelem megostromolja Bécset és Kölnt.

Lehet, hogy ez a bizonyos örmény fejedelem, akire Nostradamus gondol, még meg sem született.

Milyen félelmetesen bevált, Nostradamus Saint-quentini áttörésre célzó jóslata.

La grand cité d'assault prompt et repentin
Surprins de nuict, gardes interrompus:
Les excubies et veille saint Quentin,
Trucidés gardes et les portals rompus. (IV. 8.)

*„A nagy várost gyors támadással lepik meg éjjel.
Roham Saint-Quentinél. Az őrség félbe van szakítva;
az öröket megölik, a kapukat felfeszítik.”*

Saint-Quentin a történelem folyamán gyakran játszott fontos szerepet. 1557-ben, két évvel a proféciák megjelenése után Philibert-Emmanul, Savoja hercege, II. Fülöp tábornoka foglalta el spanyol csapataival. 1871-ben Faidherbe nem tudta védeni Manteufel ellen, a világháborúban a németek szállták meg és bírták a Hindenburg-vonal 1918 szeptemberében bekövetkezett áttöréséig. Az 1940-es német offenzívában esett el Saint-Quentin leghamarabb. A német gépesített osztagok, olyan hihetetlenül rövid idő alatt rohantak Luxembourgon és Belgiumon keresztül, hogy a franciák, akik azt hitték, hogy saját visszavonuló csapataikkal állnak szemben, nem robbantották fel a hidakat. Ez lehetett Saint-Quentin őrzésének félbeszakítása. Ha a francia vezérkar figyelmebben olvasta volna Nostradamust, bizonyosan idejében gondoskodik a Maginot-vonal meghosszabbításáról.

Les Cimbres ioints avecq leurs voisins
Depopuler viendront presque l'Hespaigne:
Gens amassés Guienne et Limosins,
Seront en ligue et leur feront compagnie. (III. 8.)

A Cimberek, a németek. „A szomszédukhoz csatlakozott németek fognak jönni és az országot majdnem Spanyolországig elnéptelenítik, (megbódítják, feldőlják). Embertömegek gyülekeznek Guyenne-ben és Limousine-ban; szövetségbe lépnek egymással és megsegítik őket.”

Ezt a jóslatot a német Nostradamus-kutatók néhány hónap előtt még 2000-ik évbe helyezték, de már az idén bekövetkezett! A németek, akiknek a szomszédos oroszok a szövetségesei, a spanyol határig elfoglalták Franciaországot. Az „elnéptelenítés” is kitűnően jellemzi az eseményeket, hiszen öt millió francia menekült a győztes csapatok elől. Guyenne és Limousine Franciaország két régi tartománya, amelyek majdnem teljesen az ország meg nem szállt részéhez tartoznak. A Pétain kormány inkább támogatja volt ellenfeleit, mint tegnapi szövetségeseit.

Milan, Ferrare, Turin et Aquilloye,
Capne, Brundis vexés par gent Celtique,
Par le Lyon et phalange aquile,
Quant Rome aura le chef vieux Britanique. (V. 49.)

„Milanot, Ferrarat, Turint, Aquileját, Capnát, Brundis kelta nép fogja oroszlánhoz és sashoz hasonló sereggel megkínózni, amikor Rómában az öreg angol fejedelem lesz az úr.”

Bruno Winkler 1939-ben a következőképpen magyarázta ezeket a sorokat: „Mindnyájan érezzük, hogy a Földközítengeren ki fognak robbanni az ellentétek. Kelta népen ugyanúgy érthetünk angolokat, mint franciákat; a kelták a legrégebbi időkben Galliában és Britanniában éltek. Egy flotta közeledik a tengeren és megjelenik az

olasz partoknál. Róma fölött, — valószínűleg csak a tengerrel, — egy angol vezér fog uralkodni". Bruno Winkles tévedett. Bizonyosak vagyunk abban, hogy Nostradamusnak ezt a jóslatát, a világot remek teljesítményeivel bámulatba ejtő olasz tengeri- és légi flotta és a nagyszerű partvédelemeket kezelő tüzérség könnyen megcáfolhatja.

Különös a következő versszak is:

Depuis Monech jusques pres de Secile
Tout la plage demourra desolée:
Il n'y aura fauxbourg cité ne ville,
Que par barbares pillée soit et vollée. (II. 4.)

„Monacótól Siciliáig az egész tengerpart el fog pusztulni. Nem lesz se falu, se megerősített, se nyílt város, amelyet a barbárok ki ne fosztottak és meg ne loptak volna."

Barbárokon talán az angolokat érti Nostradamus, akik az olasz jelentések szerint nyílt városokra hajlítják bombáikat? Vagy a „kifosztás" a tengeri blokádra vonatkozik?

Megjelentek-e Nostradamus előtt éjszakai látomásai: a mai háború borzalmas fegyverei? Egyik versszakának elemzése közben arra döbbernünk, hogy még a fegyvert is megnevezi.

La voix ouye l'insolit oyseau,
Sur le canon du respirail estaige:
Si hault viendra du froment le boisseau,
Que l'homme d'homme fera Antropophage. (II. 75.)

„Amikor a szokatlan madár hangját a szellőztető-hérszűlék felett hallani, a búza véhája olyan drága lesz, hogy az ember emberevővé válik!"

A „szokatlan madarat” a repülőgépet, a zuhanó-bombázót a németek félelmetesen üvöltő, idegbajt okozó szirénákkal szerelték fel, amelyeknek megszólalása már pánikba döntötte a francia katonákat. A „canon du respirail”, a légző löveg kifejezésen sokáig vitatkoztak a profeciák magyarázói. A franciák már régebben „tuyau de la cheminée”-vel, kéménycsővel fordították. Az idegen kifejezéseket, szóképeket és bonyolult mondatokat használó Nostradamust, gyakran még franciára is fordítani kell...

Találunk-e Nostradamusban útmutatást arra, hogy a mostani háború mennyi ideig fog tartani? Elemezzük a következő sorokat:

De feu celeste au royal edifice

Quant la lumiere de Mars deffaillira:

Sept mois grand guer, mort gent de malefice

Rouan, Evreux au Roy ne faillira. (IV. 100.)

„Tűz hull az égből a királyi házra. Amikor a márciusi fény elsápad, még hét hónapig háború. Örült embergyilkolás. Rouen, Evreux nem fognak a királynak hiányozni.”

Az angol csapatok, akárcsak a világháborúban, most is főképpen Normandiát szállták meg. (Le Havre-ben a németek kezére került az óriási angol katonai raktár.) Ámbár Anglia elvesztette a normandiai Rouent és Evreux-t, mégis folytatja a háborút. A királyi házra hulló tűz, a London felett megjelenő német repülőgépek bombázása. A hét hónapot 1941 márciusától kell számítani, most idén márciusban Rouenben még angolok voltak és London légi bombázása sem kezdődött el. Ha helyesen

értelmeztük Nostradamust, jövő év októberében szűnik meg a háború...

Nostradamus jóvendöléseiben pontosan megmondta, hogy Franciaország mikor fog új időszámításra áttérni. Még egy évszámra lelünk a X. centuria 72. négyesorában: „1999. év hetedik hónapjában az égből a rettegés királya fog érkezni. A nagy angoulême-i királyt fel fogja ébresztieni, azután Mars boldogan fog uralkodni.”

Nostradamus jóslásaiban is buldcanunk ritka sorokra, amelyekben lerázza magáról eredendő pesszimizmusát:

Par sacrée pompe baisser les ailes
Par la venue du grand Legislateur:
Humble haussera, vœtera les rebelles,
Naistra sur terre aucun aemulateur. (V. 79.)

„Unnapi pompában hajlanak meg a zászlók, amikor a nagy Törvényhozó érkezik. A megalázottakat felemeli, a lázadókat megbünteti. Egy hozzá hasonló sem fog a földön születni.”

D'ou pensera faire venir famine,
De la viendra le rassasiement:
L'oeil de la mer par avare canine
Pour de l'un l'autre donra huile froment. (IV. 15.)

„Abonnan az éhséget látta jönni, onnan fog megérkezni a jóllakottság. Abélyett, hogy az ember szemét sóváran a tengerre függeszse, egyik a másiknak olajat és kenyeret fog adni.”

Vajjon mikor fog ez bekövetkezni?

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

1974 NOV 61

